

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

1/487

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-1478/4883

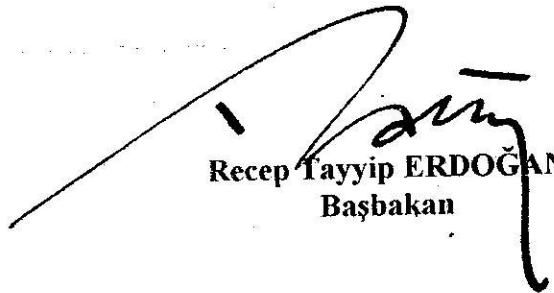
13/12/2007

Konu : Kanun Tasarısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 26/11/2007 tarihinde kararlaştırılan "Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

EKİ :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Genel Komisyon	Adalet
Tarih: 28 Aralık 2007	P. No: 1/487
M. No: 19	M. No: 19
Başkan	Başkan

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T/ 1240

Yürürlük

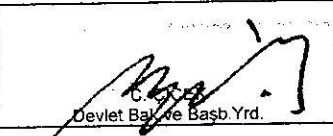
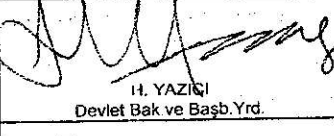
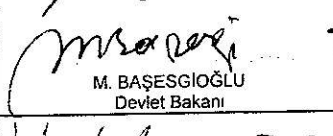
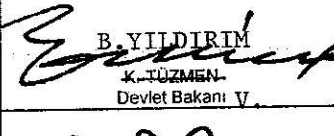
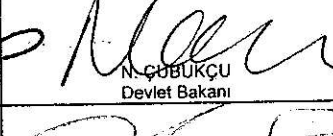
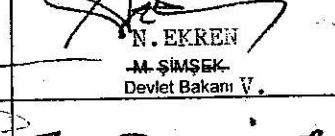
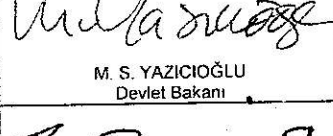
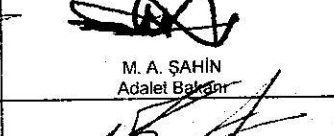
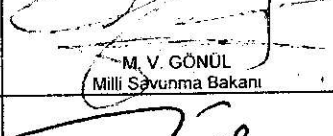
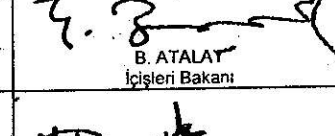
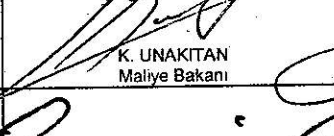
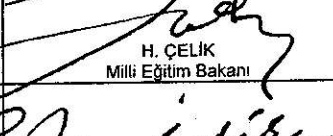
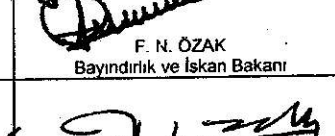
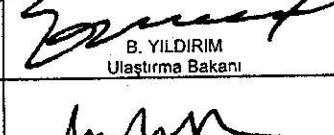
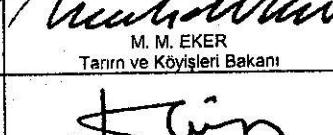
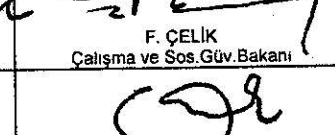
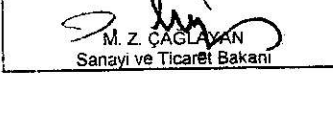
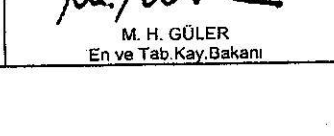
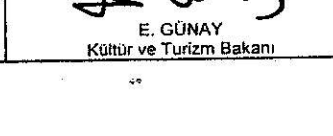
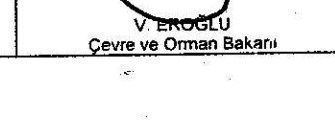
MADDE 46- (1) Bu Kanun Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 47- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 C. Ç. YILMAZ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 H. YAZICI Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 N. EKREN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M. S. YAZICIOĞLU -M. AYDIN- Devlet Bakanı V.
 M. BAŞESGİOĞLU Devlet Bakanı	 B. YILDIRIM K. TIZMEN Devlet Bakanı V.	 N. ÇUBUKÇU Devlet Bakanı	 N. EKREN -M. ŞİMŞEK- Devlet Bakanı V.
 M. S. YAZICIOĞLU Devlet Bakanı	 M. A. ŞAHİN Adalet Bakanı	 M. V. GÖNÜL Millî Savunma Bakanı	 B. ATALAY İçişleri Bakanı
 F. N. ÖZKAN A. BABACAN Dışişleri Bakanı V.	 K. UNAKITAN Maliye Bakanı	 H. ÇELİK Millî Eğitim Bakanı	 F. N. ÖZKAN Bayındırlık ve İskan Bakanı
 R. AKDAĞ Sağlık Bakanı	 B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı	 M. M. EKER Tatırn ve Köyşleri Bakanı	 F. ÇELİK Çalışma ve Sos. G. v. Bakanı
 M. Z. ÇAĞLAYAN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. H. GÜLER En ve Tab. Kay. Bakanı	 E. GÜNAY Kültür ve Turizm Bakanı	 V. EROĞLU Çevre ve Orman Bakanı

Dosya No:

01-1478

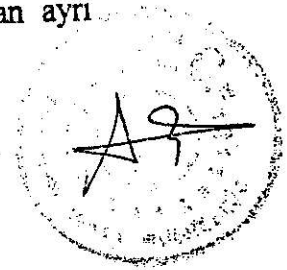
1503

GENEL GEREKÇE

1. 1926 ve 1956 tarihli Ticaret Kanunları ile birlikte, anılan Kanunların uygulama kanunları da çıkarılmıştır. Gerçekten, 29/5/1926 tarihli ve 865 sayılı Ticaret Kanunu ile birlikte aynı gün 866 sayılı Ticaret Kanununun Sureti Tatbiki Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun sadece "Ticaret Kanunu"na ilişkin uygulama ve yürürlük kurallarını içermekte, deniz ticaretine dair herhangi bir geçiş hükmüne yer vermemekteydi. Çünkü, deniz ticareti hukuku hakkındaki 1440 sayılı Ticaret Kanunu (İkinci Kitap), 13/5/1929 tarihinde kabul edilmiştir. 866 sayılı Kanunda, eski ve yeni hukukun zaman bakımından uygulanması ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı. 1440 sayılı Kanunun 1484 üncü maddesinde de, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış sözleşmelere Ticareti Bahriye Kanununun uygulanacağını bildirmesiyle yetinilmişti.

2. 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı "Türk Ticaret Kanunu"nu, 9/7/1956 tarihli ve 9353 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 29/6/1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun izlemiştir. Her iki Kanun 1/1/1957'de yürürlüğe girmiştir. 6763 sayılı Kanun, 866 sayılı Kanunun aksine, geçiş ve uyarılma hükümleri yanında, zaman itibarıyla uygulanabilirlik kuralları da öngörmüş, diğer bir deyişle "zaman itibarıyla uygulanma hukuku" veya başka bir deyişle "zamanlar arası hukuk" (Intertemporales Recht, droit intertemporel) diye adlandırılan hukukun dogmatığını de ticaret hukuku yönünden Türk hukukuna getirmiştir. Zaman itibarıyla uygulama hukuku, bir kanunun veya hukuk düzeninin yerini yenisi aldığı anda eski ile yenisi arasındaki bağlantı, bağdaştırma ve geçiş şartlarını içeren hukuktur. Bu hukukta yer alan geçiş ve bağlantı hükümleri geçişle ilgili olduğu için bu hükümler sebebiyle "geçiş (intikal)" hukuku terimi de kullanılır.

3. Temel kanunlara ilişkin uygulama ve yürürlük kurallarını içeren ve kanunların zaman itibarıyla uygulanmaları hukukunu oluşturan ayrı bir kanun çıkarılması veya ana kanuna bağlı, çoğu kez onun son hükümleri şeklinde maddeler öngörülmesi, bir Kara Avrupası hukuk geleneğidir. Almanya'da, Avusturya'da, Fransa'da, İtalya'da, İsviçre'de ve diğer Kara Avrupası ülkelerinde, medenî kanunlar ile ticaret, ceza ve yargılama usulü kanunlarının ya ayrı yürürlük ve uygulama kanunları ya da zaman itibarıyla uygulanma ve geçiş hukukunu düzenleyen son veya geçici hükümleri vardır. Söz konusu kanunların çıkarılmalarında veya bu kanunlara bu konuda hükümler konulmasında da bu ülkeler Türkiye'ye esin vermiş veya ana kanunlarını iktibas ettiğimiz ülkelerin özel uygulama kanunları uygulama kanunlarımıza kaynaklık yapmıştır. 866 sayılı Ticaret Kanununun Sureti Tatbiki Hakkında Kanun herhangi bir ülkenin kanunundan iktibas edilmemişti. Buna karşılık 29/5/1926 tarihli ve 864 sayılı Kanunu Medenînin Sureti Mer'iyet ve Şekli Tatbiki Hakkında Kanunun kaynağı 10/12/1907 tarihinde kabul edilip 1908 Referandumunda onaylanan ve 1/1/1912 tarihinde yürürlüğe giren İsviçre Medenî Kanununun "Uygulama ve Yürürlük Hükümleri" başlığını taşıyan "Son Kısım"dır. Birçok kez değişen bu Son Kısım, hâlen 60 maddeden oluşmakta ve İsviçre Medenî Kanununda onun bir kısmı olarak yer almasına rağmen ondan bağımsız ve bütünlük arz eden bir kanun görünümünü haiz bulunmaktadır. Kısaca, İsviçre'de ayrı bir uygulama ve yürürlük kanunu yoktur; bu konuyu düzenleyen hükümler İsviçre Medenî Kanununun sonunda, kanundan ayrı olarak madde numarası taşıyan hükümler hâlinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

4. İsviçre Medenî Kanunu hakkında ayrıntıya inilerek bilgi verilmesinin sebebi, bu hükümlerin ilk dört maddesinin bir anlamda İsviçre'nin "zaman itibarıyla uygulanma hukuku"nu oluşturması ve İsviçre öğretisi ile Federal Mahkeme kararlarında, ilk dört maddenin sadece Medenî Kanuna özgü geçiş ve uygulama kuralları olarak görülmeyip, tüm İsviçre hukukuna, yani hem kamu hukukuna hem de özel hukuka hâkim bir "zaman itibarıyla uygulanma" kanunu olarak nitelendirilmesidir.

5. Türk medenî hukuk öğretisinde, 864 sayılı Kanunu Medenînin Sureti Mer'iyet ve Şekli Tatbiki Hakkında Kanunun ilk dört maddesine bu niteliği açıkça tanıyan veya bu ilk dört maddenin bağımsız bir "hukuk" oluşturduğunu belirten bir görüş bulunmamaktadır. Sadece bu maddelere belli belirsiz bir "genel"lik niteliği tanınmaktadır.

6. Söz konusu ilk dört madde, 6763 sayılı Kanuna bir madde hariç (madde 2) bazı değişikliklerle alınmıştır. Bu aktarma yapılırken, 864 sayılı Kanundaki hükümlerin varlığına rağmen, söz konusu hükümlerin 6763 sayılı Kanuna neden alındıkları açıklanmamıştır. Ticaret hukuku öğretisi de bu konuda sessizdir. Gerçekten 864 sayılı Kanunun ilk dört maddesi tüm Türk özel hukukuna hâkim genel hükümler niteliğindeyse, bir anlamda genel bir kanun hatta bir "hukuk" ise bu dört madde niçin 6763 sayılı Kanunda tekrarlanmıştır? Bu konuda 6763 sayılı Kanunun gerekçesinde sadece aynı hükümlerin 6763 sayılı Kanuna bazı değişikliklerle alındığı belirtilmiştir.

7. Aynı dört madde Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanun Tasarısına geçirilirken bunun sebebinin açıklanması bilimsel bir gerekliliktir.

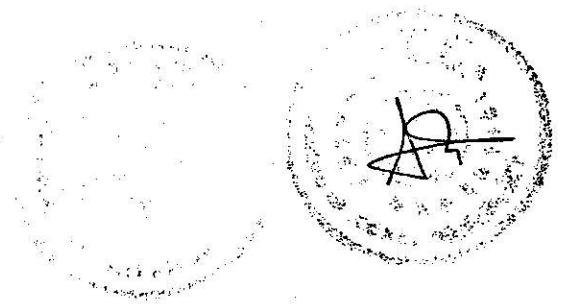
a) Kanun koyucu ticarî hükümlerin değişik karakter ve nitelikleri dolayısıyla bu hükümlerin özel "zaman itibarıyla uygulanma" hükümlerine, bir anlayışa göre de, "zaman itibarıyla uygulanma hukuku"na ihtiyaç olduğu düşüncesiyle hareket etmiştir. Bu düşünce, ticarî işlerde, ticarî davalarda ve ticaret mahkemelerinde de ağırlığını hissettirmektedir. Gelişmeler, özellikle ticaret hukukunun gün geçtikçe uluslararası standartların ve kuralların hukuku hâline gelmesi bu anlayışı pekiştirmektedir.

b) Görünüşte, özellikle lafızda aynı gibi görünen hükümlerin, ayrıntı sayılamayacak farklar içermeleri, ayrı hüküm anlayışını haklı gösterir. Tasarının 1 inci maddesi ile 3/12/2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanunun 1 inci maddesi arasında lafız yanında hüküm farklılıkları da vardır. 4722 sayılı Kanunun 2 nci maddesi Tasarıda yer almamaktadır. Aynı farklılık 864 ve 6763 sayılı Kanunlar arasında da vardır. Ancak 4722 sayılı Kanunun genel hüküm olarak ticaret hukuku alanında da uygulanacağından şüphe edilemez. 4722 sayılı Kanun ile Tasarının 2 nci maddesinin ikinci fıkrası, 4 üncü ve 5 inci maddeler benzer hükümler içermektedir.

c) Kanun koyucu Türk Ticaret Kanunu gibi bir temel kanunla yeni bir düzen getirirken, eski ile yeni hukukun arasındaki zaman sınırını da bu Kanuna özgü bir uygulama kanunu ve "zaman bakımından uygulanma" hükümleriyle açık olarak çizmek zorundadır. Ayrıca kanun koyucu her iki hukukun da hâkimiyet, yani yürürlük zamanları dışına çıkarak uygulandıkları hâlleri göstermelidir. Çünkü, eski hukuk yeni kanun zamanında da yürürlüğünü sürdürebileceği gibi, yeni kanun da istisnaen eski hukukun hâkimiyeti altında cereyan eden olaylara uygulanabilir. Gerçekten, eski hukuk zamanında meydana gelen olaylara, yeni kanun yürürlüğe girdikten sonra da eski kanun uygulanırken, yeni kanuna göre kamu düzenine ve genel ahlâka aykırı kurallar yeni

kanun yürürlüğe girince hiçbir şekilde geçerli olmaz.

Kanunun zaman açısından uygulanmasına ilişkin hükümler çoğu kez temel hukuk ilkeleridir. Bunlar bazen insan haklarına ilişkin temel ilkeler arasında da yer alırlar. Bu da "zaman itibarıyla uygulanma" hükümlerinin bir "hukuk" oluşturdukları düşüncesini haklı gösteren önemli kanıttır. Uygulama ve yürürlük kanunlarının bazı hükümleri zaman itibarıyla uygulamaya ait ilkeler içermez; geçiş, uyumlaştırma ve uygulama süreleriyle ilgili olurlar. Bu sebeple, anılan kurallar çoğu kez geçiş kuralları, geçiş hukuku, uyarlanma (intibak) kuralları veya hukuku diye de anılırlar.

MADDE GEREKÇELERİ

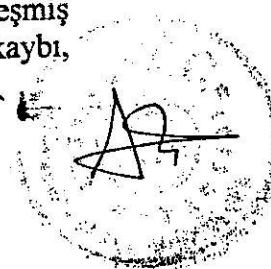
MADDE 1- Yeni Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 2- Birinci fıkra, eski hukukun yani üçüncü fıkra da belirtildiği gibi, 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile ona bağlı mevzuat ve mahkeme kararlarından oluşan hukukun ve Türk Ticaret Kanununun uygulanacağı hâlleri belirleyen, uygulanma yönünden eski ve yeni hukuk arasındaki zaman sınırını çizen ilkesel nitelikteki hükümleri içermektedir. Hükümün özü "olayın meydana geldiği zaman, uygulanacak hukuku da belirler" şeklinde ifade edilebilir. Maddenin kenar başlığı, hem eski 29/5/1926 tarihli ve 864 sayılı Kanunu Medenînin Sureti Mer'iyet ve Şekli Tatbiki Hakkında Kanun hem 29/6/1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanundan hem de 3/12/2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanundan farklı bir şekilde "geçmişe etkili olmama" değildir. Kenar başlık, bilinçli olarak "Eski hukukun ve Türk Ticaret Kanununun uygulanacağı hâller" tarzında ifade edilmiştir. Çünkü, Türk Ticaret Kanununun veya genel bir deyişle yeni kanunun, yürürlüğü tarihinden önce meydana gelmiş olaylara uygulanamaması, sadece hukuk güvenliğinin sağlanmasının vazgeçilmez şartı değil, aynı zamanda eşyanın tabiatının da gereğidir. Yeni kanun açık istisnâ bir hüküm içermiyorsa veya haklı bir sebep yoksa, kendisinden önce cereyan etmiş olaylara uygulanmaması gerekmektedir. Her kanun, kural olarak, döneminde gerçekleşen olaylara uygulanır şeklindeki temel ilkenin, "yeni kanunun geriye etkili olmaması" tarzında ifade edilmesi doğru değildir. Yeni kanun, sağlıklı bir hukuk mantığının gereği olarak yürürlüğünden önce cereyan etmiş bulunan ve hak kazandıran olaylara zaten uygulanamaz. Genel kabul gören bu kural yeni kanunun geriye etkili olmaması değil, Türk medenî hukuk öğretisinde isabetle belirtildiği gibi, eski kanunun kendi zamanında cereyan etmiş ve sonuç doğurmuş olaylar bakımından etkisini, geçerliliğini, yürürlüğünü yeni kanun döneminde de sürdürmesi demektir. Buna "geçerliliğin sürmesi" veya "yürürlüğün devam etmesi ilkesi" adı verilir. Kazanılmış hakların varlıklarını korumaları ise, yeni kanunun, elde edilen hakkı sahibinin elinden alamaması, buna gücü yetmemesi anlamına gelir. Yeni kanunun, dönemindeki olaylara uygulanması, eski ve yeni kanunların hâkimiyetlerinin kendi yürürlük dönemlerine ait olduğunu açıklayan, zamanların ayrılığı ve bağımsızlığı ilkesinin sonucudur.

Özet olarak; eski maddenin kenar başlığı doğru değildir; çünkü yeni kanunun geriye etkili olmaması zaten asıldır.

(a) bendi: Bu bent, bazı değişikliklerle, 6763 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Hükümün kaynağı İsviçre Medenî Kanununun 1 inci maddesidir.

1) (a) bendinin içerdiği kural, hukukî olay bağlamında ifade edilmiştir. Hukukî olaya onun meydana geldiği zaman yürürlükte olan hukuk uygulanır. Hukukî olay eski hukuk zamanında, başka bir deyişle, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğünden önce meydana gelmişse o olaya eski hukuk uygulanır. "Olay" ile kastedilen, hukuk düzeninin öngördüğü hukukî sonuçları hasıl eden, dar anlamda, bir hukukî ilişkiyi kuran, değiştiren, dönüştüren veya ortadan kaldıran sonuçtur. Olay, olayla ilgili kimsenin veya olaya katılan kişi veya kişilerin iradelerinden bağımsız gerçekleşmiş olabilir; ölüm, doğum, yaşlılık sebebiyle ortaya çıkan ehliyetsizlik, yeteneğin kaybı,

fırtına, diğer afetler ve benzerleri gibi. Olay, insan fiilinin ürünü olabilir, hukukî işlem ve haksız fiil gibi.

2) Birinci fıkranın (a) bendi Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelmiş ve hukukî sonuçlarını doğurmuş olayların, bu olayın gerçekleştiği ve sonuç doğurduğu tarihte yürürlükte olan kanuna göre belirleneceği ve olaya o kanunun uygulanacağı kuralını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu olan, meydana gelmiş (bitmiş veya tamamlanmış) ve sonuç doğurmuş olaylardır. Örneğin, deniz yoluyla taşınan eşyanın eski kanun zamanında hasara uğraması, zayi olması; fesih veya infisah sebebinin, eski kanun döneminde doğmuş (şirketin feshinin eski kanun zamanında ihbar edilmiş, işletme konusunun eski kanun zamanında tamamen elde edilmiş veya elde edilmesi imkânsız hâle gelmiş) olması; payın eski kanun döneminde kanuna uygun olarak devredilmiş, nama yazılı paylarda devrin pay defterine kaydedilerek paysahibi sıfatının kaybedilmiş bulunması gibi. Eski hukuk, yürürlükte olduğu zamandaki olaylara ilişkin tüm hukukî sonuçları ve hükümleri doğuracak şekilde uygulanır; işlemin şeklini, doğurduğu alacakları ve borçları eski hukuk belirler. Devam eden, henüz bitmemiş, tamamlanmamış, sonuç doğurmamış olaylar hükmün kapsamı dışındadır.

3) Olay kelimesi, Almancadaki "Tatsache", Fransızcadaki "fait" ve İngilizcedeki "fact" kelimelerinin karşılığı ve bir üst kavramı olarak kullanılmaktadır. Olay yerine "vakıa" veya "olgu" kelimelerinin tercih edilmesi gerektiği düşünülebilir. Türkçede ve hukuk dilinde "hadise" ile "vakıa" arasındaki fark belirgin olmadığı gibi, bu iki kelime çoğu kez eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Türk Hukuk Lügati, "hukukî vakıa" teriminin açıklaması için "hukukî hadise"ye yollama yapmıştır. Aynı düşünceler "olay" ve "olgu" için de geçerlidir. "Olay" 4722 sayılı Kanunda da kullanılmıştır.

4) Eski hukuk ile Türk Ticaret Kanunu bağlamında 2 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen "zaman itibarıyla uygulama" kuralını aydınlatıcı şu örnekler verilebilir:

a) 6762 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu 2005 yılında, bir kolektif şirket işletme konusu dışında bir sözleşme yapmış ve bu sözleşmenin yokluğunu tespiti ilişkin dava Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdikten sonra açılmışsa, davaya yürürlükten kalkmış bulunan 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesi uygulanır. Çünkü, "yokluk"u doğuran olay, yani işletme konusu dışındaki sözleşme, 6762 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu "zaman"da meydana gelmiştir. Türk Ticaret Kanununun, 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesini, yani "ultra vires" ilkesini kaldırması, davayı etkilemez. Ayrıca, hukuken "yok" (keenlemyekûn) olan, yani doğmamış bir işleme yeni kanun hayat bahşedemez, "yok" olan yeni kanunla onarılamaz, geçerlik kazanamaz.

b) Bir acente sözleşmesi, 2006 yılının Temmuz ayında süresi dolduğu için sona ermiştir. Acentenin, verilmeyen ücretini almak amacıyla, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra ve zamanaşımı süresi içinde açtığı davaya 6762 sayılı Kanunun acentenin ücretine dair hükümleri uygulanır. Çünkü, ücreti doğuran olay 6762 sayılı Kanun zamanında meydana gelmiştir.

c) 2006 yılının Temmuz ayında, Türk Ticaret Kanununun 1256 ncı maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendinde tanımlanan bir "gemi kazası" meydana gelir ve ardından bir yolcunun yaralanması sebebiyle tazminat istenirse, bu istem, anılan maddenin birinci fıkrasındaki düzenlemeye değil, 6762 sayılı Kanunun 1130 uncu maddesine tâbi olur. Çünkü hukukî sonuçlar bağlanan olay niteliğindeki "gemi kazası", 6762 sayılı

Kanunun yürürlükte bulunduğu "zaman"da meydana gelmiştir. Aynı sonuca, 2 nci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca da varılır; çünkü 6762 sayılı Kanunun yürürlükte bulunduğu "zaman"da yapılan yolcu taşıma sözleşmesi o kanunun hükümlerine tâbi olur.

(b) bendi: 1) Bu bent, 6763 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Ancak doğrudan kaynak, İsviçre Medeni Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasıdır. Benzer bir hüküm 864 sayılı Kanundan aynen aktarılan 4722 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında da bulunmaktadır. (b) bendi, 4722 ve 6763 sayılı Kanunlardan farklı olarak, kaynak İsviçre Medeni Kanunu hükmüne uygundur. Anılan iki Kanun da, "yapılmış olan muamelelerin hüküm ifade edip etmedikleri" şeklinde irdeleyici bir ifadeye ve "işlem/muamele" kelimelerine yer vermiştir. Esasında hüküm, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğünden önce gerçekleşmiş olan fiillerin bağlayıcılıklarının ve sonuçlarının eski hukuka göre belirleneceği hakkındadır. Bu kanunlardaki "işlem/muamele" kelimeleri hem kaynağa uymamakta hem de gerektiği hâlde "haksız fiil"i kapsamamaktadır. Bu sebeple, (b) bendinde bir taraftan "fiil" kelimesi bilinçli olarak kullanılmış, diğer taraftan da irdeleyici ifade yerine "bağlayıcılıkları ve hukukî sonuçları" ibaresi tercih edilmiştir. Hükümdeki "bağlayıcılık" kelimesi hukukî işlemlere, "hukukî sonuçları" ibaresi ise haksız fiillere gönderme yapmaktadır.

2) Hükümü açıklamak için şu örnekler verilebilir:

a) 6762 sayılı Kanun, birleşme ve tür değiştirme ile ilgili olarak tüm ticaret şirketlerini kapsayan özel bir iptal davasına yer vermediği için, bu hususta bir iptal davası ancak ve sadece anonim şirket ve 6762 sayılı Kanunun 536 nci maddesinin dördüncü fıkrası yollamasıyla limited şirketlerde genel kurul kararı bağlamında, 6762 sayılı Kanunun 381 inci maddesine göre açılabilir. Bu sebeple meselâ iki kollektif şirketin birleşmesi hâlinde ortakların elinde iptal davası silahı bulunmamaktadır. Eski hukuka göre iki kollektif şirketin birleşmesi durumunda tescil ile birleşme, kural olarak, geçerlik ve bağlayıcılık kazanır. 6762 sayılı Kanuna göre tescil edilmiş iki kollektif şirketin birleşmesine karşı, sürenin müsait ve şartların mevcut olduğu hâllerde bile Türk Ticaret Kanunundaki 192 nci maddeye dayanılarak iptal davası açılmaz. Çünkü, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan işlemler, bağlayıcılıkları ve hukukî sonuçları itibarıyla, bu tarihten sonra dahi, yapıldıkları sırada yürürlükte bulunan kanuna tâbidir.

b) 6762 sayılı Kanun uyarınca tasfiye edilip kaydı sicilden silinen bir anonim şirket için, Türk anonim şirketler hukukuna yeni getirilen 547 nci maddeye dayanılarak, şartları oluştursa bile, ek tasfiye istenemez.

c) Türk Ticaret Kanununun 487 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, kapalı anonim şirketler tarafından çıkarılacak pay senetlerinin altındaki baskı şeklindeki imzaların delikli olması veya baskı şeklinde imzalı bir senette sahtekârlıkları önleyici benzer bir önlem alınmış olması icap etmesine rağmen, 6762 sayılı Kanun zamanında çıkarılmış bulunan ve sadece baskı şeklindeki imzaları içeren pay senetleri geçerlidir.

d) 6762 sayılı Kanunun 868 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, sicile kayıtlı Türk gemileri üzerindeki mülkiyetin nakli için tarafların anlaşması yeterli iken Türk Ticaret Kanununun 1001 inci maddesi ile zilyetliğin nakli de şart koşulmuştur. Yine de, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmeden önce sicile kayıtlı bir Türk gemisinin mülkiyeti tarafların anlaşmasıyla geçmişse, doğan bu sonuç Türk Ticaret

Kanunu bakımından da geçerliliğini koruyacaktır.

e) 6762 sayılı Kanunun yürürlüğü döneminde yapılmış bulunan bir gemi kira sözleşmesi, anılan Kanunun 890 ıncı maddesi uyarınca 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun taşınmaz kiralara ilişkin hükümlerine tâbi olarak kalacaktır. Dolayısıyla, Türk Ticaret Kanununun 1126 ncı maddesinde öngörülen kiracının sigorta yaptırma yükümlülüğü, yalnızca, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra kurulacak gemi kira sözleşmelerinde uygulama alanı bulacaktır.

f) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce, konişmentonun çekincesiz düzenlenmesi karşılığında yükleten tarafından verilmiş garantinin geçerliliği 6762 sayılı Kanunun 1064 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile bu hükme ilişkin Yargıtay kararları çerçevesinde belirlenecektir. Buna karşılık garanti mektubu, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdikten sonra düzenlenmişse, navlun sözleşmesi 6762 sayılı Kanunun yürürlüğü döneminde kurulmuş olsa bile, Türk Ticaret Kanununun 1241 inci maddesine tâbi olacaktır, çünkü garanti mektubu, navlun sözleşmesinden bağımsız bir hukukî işlem niteliğindedir.

g) Türk Ticaret Kanununun 1409 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 6762 sayılı Kanunun 1281 inci maddesinin birinci fıkrasındaki temel ilke değiştirilmiş ve "bütün rizikolar" himayesinden "sözleşmede sayılan rizikolar" himayesine geçilmiştir. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan mal sigortası sözleşmeleri, rizikoların kapsamı bakımından 6762 sayılı Kanunun 1281 inci maddesinin birinci fıkrasına tâbi olarak kalacaktır. Nitekim bu kural, Kanunun 42 nci maddesinin birinci fıkrasında da ifade edilmiştir.

h) 6762 sayılı Kanunun yürürlüğü döneminde, bir taşınmaz üzerindeki malik menfaatinin yangın rizikosuna karşı temini için sigorta sözleşmesi yapılmış ve Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra taşınmaz üzerindeki mülkiyet bir başka kişiye devredilmişse, 6762 sayılı Kanunun 1303 üncü maddesi uyarınca sözleşmeden doğan hak ve borçlar yine de mülkiyeti kazanan kişiye geçecektir; sigortacı, Türk Ticaret Kanununun 1470 inci maddesi uyarınca sigorta sözleşmesinin sona erdiğini iddia edemeyecektir.

3) Bentteki hukukî fiiller, diğer hayat olaylarından farklı olarak, insanın fiiliyle meydana gelen davranışları ifade eder ve bu sebeple hukukî işlemleri ve haksız fiilleri kapsar. Eski hukuk zamanında da yapılmış hukukî fiiller, ister hukuka uygun ister aykırı şekilde ortaya çıksınlar, yani ister haksız fiil ister hukukî işlem niteliğinde olsunlar, yapıldıkları tarihten sonra da eski hukukun ilgili hükümlerine tâbi olurlar. (b) bendi hem haksız fiilleri hem hukukî işlemleri hem de ayıp ihbarında, boşaltma veya yükleme tarihini bildirmede olduğu gibi, tasavvur ve kanaat açıklamalarını da kapsar.

(c) **bendi:** (a) bendinde yer alan kuralı bu bent hem tamamlamakta hem de mutlak hâle getirmekte ve Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen hukukî olaylara anılan Kanunun uygulanacağını belirtmektedir. Hüküm, eski kanun yürürlükteyken meydana gelmeye başlamış, ancak yeni kanun zamanında tamamlanmış ve dolayısıyla sonuçlarını yeni hukuk zamanında doğurmuş bulunan tüm hukukî olayları yeni hukukun hâkimiyetine vermektedir.

İkinci fıkra: Türk hukukuna bu Kanunla getirilen bu hüküm, mahkeme kararlarında şeffaflık ile hukuk güvenliğini sağlamak ve adil yargılanma hakkının gereğini yerine getirmek amacıyla öngörülmüştür. Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe

girmesinden sonra açılan bir davada, mahkeme herhangi bir sebeple, 6762 sayılı Kanunu uygulamışsa, muhakkak anılan Kanunun ilk beş maddesine, yani kanunun zaman itibarıyla uygulanması hükümlerine başvurmuş demektir ve bunu kararında gerekçeleriyle açıklamalıdır. Ancak, hükümdeki "herhangi bir sebeple" ibaresi sadece bu yürürlük Kanununa özgülenmemelidir. Çünkü mahkeme 6762 sayılı Kanunun uygulanmasını Türk Ticaret Kanununun bir hükmüne, bir Yargıtay kararına veya öğretideki bir görüşe de dayandırmış olabilir. Hükümün ana amacı ve mesajı mahkemenin bu gerekçeyi belirtmesi gereğidir. Hukuk yollarına başvuran kişi, eski ve yeni hukuktan hangisinin ne gerekçe ile uygulandığını bilirse, karara bu yönden de güven duyar.

Üçüncü fıkra: Yeni bir hüküm olup "eski hukuk" teriminin bu Kanuna özgülenmiş anlamını tanımlamaktadır.

MADDE 3- Birinci fıkra: 1) 6763 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinden aynen alınan bu fıkranın doğrudan kaynağı İsviçre Medeni Kanununun son hükümlerinin 3 üncü maddesidir. Temeli hukukî işlem olan ve bu kaynaktan kazanılan haklar yanında, tarafların iradesinden bağımsız kanun tarafından düzenlenen ilişkiler ve bunlardan doğan haklar da vardır. Dayanağı hukukî işlem olan hukukî durumlardan doğan haklar, yani "kazanılmış haklar", kanun değişikliklerinden etkilenmezler, buna karşılık kanunî düzenlemelerden elde edilen yani kanunî kurumlardan kaynaklanan haklar, müktesep hakların aksine, kanun değişiklikleri karşısında korunmazlar. Yeni hukukî durum hemen yürürlüğe girer.

2) Bu fıkraı aydınlatmak amacıyla şu örnekler verilebilir:

a) 6762 sayılı Kanunun 548 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ortak sayısı yirmiden az olan limited şirketlerde, idare hak ve vazifesi bütün ortaklara ait değilse, müdür sıfatını haiz olmayan ortaklar Borçlar Kanununun 531 inci maddesinde öngörülen kişisel denetleme hakkını kullanabilirler. Buna karşılık Türk Ticaret Kanununun 635 inci maddesinin anonim şirketlere yaptığı yollama dolayısıyla, tüm limited şirketlerde bağımsız denetime ve denetçiye ilişkin hükümler uygulanır. Kanunun getirdiği bu yeni kurum hemen yürürlüğe girer. Limited şirket ortakları eski kanun zamanındaki bir olay sebebiyle kişisel denetleme haklarına ilişkin bir istemde bulunamaz, bir kazanılmış haktan söz edemezler.

b) 6762 sayılı Kanunun 540 inci maddesi özden yönetim ilkesi üzerine yapılandırılmıştır. Türk Ticaret Kanununun 623 üncü maddesinin birinci fıkrası, limited şirketin yönetiminin şirket sözleşmesi ile düzenlenmesi gereğini öngörmüştür. Kanunla konulan bu yeni sistem hemen uygulanır, ortaklar özden yönetimin kendilerine bir kazanılmış hak verdiğini ileri süremezler.

c) 6762 sayılı Kanunun 858 inci maddesinin birinci fıkrası, inşa hâlindeki gemilerin (yapıların) tesciline belli şartlarda imkân vermiştir. Buna karşılık Türk Ticaret Kanununun 986 ncı maddesinin birinci fıkrası bu sınırlandırmaları kaldırmış ve malikin istemi üzerine tescili, başkaca şart aranmaksızın serbest bırakmıştır. Söz konusu düzenleme, taraf iradelerinden bağımsız olarak kanunla yapıldığından, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce inşasına başlanmış olan fakat 6762 sayılı Kanun uyarınca tescili mümkün bulunmayan yapılar, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesi üzerine malikin istemi üzerine tescil edilebilir.

İkinci fıkra: 1) Bu fıkra ile, Türk hukukuna yeni bir kural getirilmekte ve

kanunun ilk defa veya eski hukuktan farklı şekilde koruduğu bir menfaate yeni kanunun uygulanması öngörülmektedir.

2) İkinci fıkrada, "menfaat" kavramı tanımlanmamıştır. Kanun, Türk Ticaret Kanunu aktörlerinden birine, meselâ bir şirketin ortağına, paysahibine veya ortaklık alacaklısına eski kanunda bulunmayan bir dava veya tedbir isteme hakkı tanımışsa, bir menfaati ilk defa veya farklı şekilde korumuş demektir. Hüküm anlamında menfaat somut olayın özelliklerine ve fıkranın öngörülme amacına göre belirlenir. Hükümün yorumunda yardımcı olması için Türk Ticaret Kanununun ticaret unvanının korunmasına ilişkin 52 nci ve haksız rekabette ihtiyatî tedbirler hakkındaki 61 inci maddeleri örnek gösterilebilir. Ayrıca Türk Ticaret Kanununun 438 inci ve devamı maddeleri de açıklayıcı örnek olarak verilebilir. Eski hukukta tek paysahibine özel denetçi atanmasını isteme hakkı tanınmamış, yani münferit paysahibinin menfaati özel denetimle korunmamıştır. Türk Ticaret Kanununun 438 inci ve devamı maddeleriyle münferit paysahibinin özel denetimden doğan menfaatini korunmaktadır. Bu husus, bir menfaatin kanunla ilk defa korunması demektir. Bu menfaatin korunmasına imkân veren olayın eski kanun zamanında meydana gelmiş olması paysahibinin söz konusu haktan yoksun kalmasına sebep olamaz. Bunun gibi, gemi ipoteğinin sağladığı teminatın tehlikeye düşmesi hâlinde alacaklıya sağlanan usulî koruma, 6762 sayılı Kanunun 909 uncu maddesindeki yetersiz hükümün yerine, Türk Ticaret Kanununun 1030 uncu maddesinde yeniden düzenlenmiştir; böylece alacaklı ile gemi malikinin çıkarlarını dengeleyen, hızlı ve etkin bir hukuksal prosedür öngörülmüştür. Bu düzenleme, gemi ipoteği sözleşmesinin 6762 sayılı Kanunun yürürlüğü döneminde kurulmuş olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bütün gemi ipoteği sözleşmelerine uygulanacaktır, çünkü kabul edilen imkânlar, taraf iradelerinden bağımsız olarak kanunla düzenlenmiştir. Aynı şekilde, Türk Ticaret Kanununun 1478 inci maddesinde ilk kez, bütün sorumluluk sigortaları için uygulanacak şekilde, zarar gören kişiye sigortacıya doğrudan dava açma hakkı sağlanmıştır. Zarar gören kişilerin menfaatlerini korumak üzere kabul edilen bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde meydana gelen olaylara ve bu olaylardan doğan sorumluluk sebebiyle açılmış davalara uygulanacaktır. Sorumluluk sigortası sözleşmesinin 6762 sayılı Kanun döneminde kurulmuş olması da bu sonucu değiştirmeyecektir.

MADDE 4- Kazanılmış hak doğumuyla sahibine bağlanmış, artık onun hakkı niteliğini kazanmış olduğu için, bu tür haklar sahibine güvenli bir hukukî konum statüsü sağlarlar ve kanun değişikliklerinden etkilenmezler. Beklenen haklar ise, sahibini sadece bekleme konumunda tutarlar. Bir hakkı bekliyor olmak, bekleyene herhangi bir hak sağlamaz, ona herhangi bir hakkı bağlamaz veya benzer bir konum bahsetmez. Bu konum kanunun değişmesi hâlinde beklemedeki kişiyi korumaz. Çünkü değişiklik yapıldığında hak henüz sahibine bağlanmamış, onun hakkı olmamıştır.

MADDE 5- Bu madde anlamında kazanılmış haklar, eski hukuk zamanında kurulan hukukî ilişkilerden doğan, eski hukuk zamanında elde edilip sahibine bağlanmış, bazı hâllerde sahibinin malvarlığına girmiş, malvarlığının bir parçası hâline gelmiş olan özel hukuk hakları, yani subjektif haklardır. Kazanılmış subjektif hakkın özelliği, hakkın bir kişiye aidiyeti sürecinin hukuken tamamlanmış olmasıdır. Hakkı iktisap etmiş olma kesinleşmiş; kişi, hakka ilişkin konuma yerleşmiştir. Müktesep hakları, beklenen haklardan ayıran işte bu iktisap sürecinin tamamlanmış, iktisabın kesinleşmiş hukukî konumun gerçekleşmiş olmasıdır. Nitekim Türk Hukuk Lügati,

müktesep hakkı "Evvelde yürürlükte bulunan hükümlere göre bir şahıs lehine sabit olan hak" tanımını verirken bu "tamamlanma" hukukî olgusuna "bir şahıs lehine sabit olan hak" vurgusunu yapmıştır. Kazanılmış hakkın belirlenmesinde onun içerdiği talep haklarının kullanılabilir olması da dikkat çeker.

Anılan haklar kanun değişikliğinden etkilenmezler. Çünkü, hukuk düzeni içindeki konumlarını kazanmışlardır. Bunları yeni kanun ortadan kaldıramaz, zedeleyemez, niteliklerini değiştiremez, başka haklara dönüştüremez. Aksine izin vermek hukuk güvenliğini ortadan kaldırır, evrensel hukuka ve insan haklarına aykırı olur. Bu madde tüm uygar devletlerde mevcut bulunan bu temel ilkeyi hükme bağlamaktadır. Ancak, kazanılmış hakların yeni kanundan etkilenmemesi onların kamu düzeni ve genel ahlâk kurallarına ters düşmemelerine bağlıdır. Bu istisnâî kural, 4722 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alır ve genel bir hüküm olarak ticaret hukukunda da uygulanır.

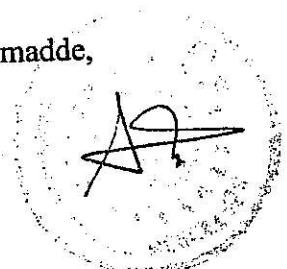
MADDE 6- Birinci fıkra: Birinci fıkra, 6763 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin büyük ölçüde tekrarıdır. Hüküm zamanasını süresine ve hak düşürücü süreye eski kanunun mu yoksa yeni kanunun mu uygulanacağı sorununun kesin olarak çözüme bağlamaktadır. Burada zamanasını süresi veya hak düşürücü süre derken "uzunluk" kastedilmektedir, yani sadece üç ay, altı ay, bir yıl, üç yıl, beş yıl gibi sürenin uzunluğu sorunu söz konusudur. Sorun eski kanun ile yeni kanun arasında süre bakımından farklılık varsa, sorun, hangi kanundaki sürenin esas alınacağıdır. Birinci fıkra, süre eski kanun zamanında işlemeye başlamışsa, eski kanundaki sürenin uygulanmasını; süre yeni kanunda işlemeye başlamışsa hüküm yeni kanundaki "süre"nin geçerli olmasını uygun görmüştür. Örneğin, eski kanundaki süre bir yıl, yeni kanundaki süre iki yıl ise ve süre eski kanun zamanında işlemeye başlamışsa eski kanundaki bir yıllık süre uygulanacaktır. Buna karşın sürenin uzunluğu dışındaki diğer hususlar, sürenin durması, kesilmesi, yeniden başlaması ve hesaplanması yeni kanuna tabi olacaktır. Çünkü, maddenin üçüncü fıkrası "zamanasını ile hak düşürücü sürelerle ilişkin diğer hususlar yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türk Ticaret Kanununa tabidir" açık hükmünü getirmiştir. Türk Ticaret Kanunu genel ilkeye bağlı olarak, sürenin işlemlerini muacceliyet olgusuna bağlamıştır. Bu konuda Türk Ticaret Kanununun 1246 ncı maddesinin ikinci fıkrası, 1270 inci maddesinin beşinci fıkrası, 1420 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri örnek olarak gösterilebilir.

İkinci fıkra: Bu fıkra, sadece zamanasını ile ilgilidir; genel kurala yani alacak zamanasının alacağın muacceliyeti ile başlayacağı ilkesine bir istisna getirmiştir.

Hükümün içerdiği kural şudur: Türk Ticaret Kanununa göre zamanasını alacağın doğduğu tarihte değil de belli bir sürenin geçmesiyle işlemeye başlıyorsa, bu süre bir tarafa bırakılacak ve bu hallerde zamanasını Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren işleyecektir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra bir torba hükümdür. Çünkü, zamanasını süresi ile hak düşürücü sürelerde "diğer hususlar"a Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Hüküm, diğer hususları belirtmemiştir. Bu ibare zamanasını ile hak düşürücü süre kurumlarına ilişkin her hususu, örneğin kesilme, durma, yeniden başlama, hesaplama gibi konuları kapsar. Diğer hususlar, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türk Ticaret Kanununa tabi tutulurken kesinlik amaçlanmıştır. Hüküm, çeşitli yorumlara, farklı yaklaşımlara ve görüşlere kapıyı kapatmaktadır.

MADDE 7- Kısmen 6763 sayılı Kanunun 5 inci maddesinden alınan bu madde,

6762 sayılı Kanuna diğer mevzuat tarafından yapılan yollamaların Türk Ticaret Kanunu bakımından durumlarını açıklığa kavuşturmaktadır. Hükmün ana kuralı, 6762 sayılı Kanuna, daha geniş bir deyişle eski hukuka yapılan yollamaların Türk Ticaret Kanunu karşısında geçerliliklerini kaybetmeyecekleri, kural olarak, Türk Ticaret Kanununa yapılmış sayılacaktır.

Bu madde yollamalar sorununu iki varsayuma göre çözmektedir:

1) Türk Ticaret Kanununun yürürlükten kaldırdığı 6762 sayılı Kanunun bir maddesine veya bir maddesinin bazı fıkralarına yollamada bulunulmuşsa, yollama konusu maddeyi veya fıkrayı Türk Ticaret Kanununda karşılayan bir madde veya fıkranın varlığı hâlinde, söz konusu yollama, Türk Ticaret Kanununda karşılığı olan maddeye veya fıkraya yapılmış sayılır.

2) Yollama yapılan maddenin veya fıkranın Türk Ticaret Kanununda karşılığı yoksa, hâkim 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesini uygular. Yollama yapılan maddenin veya fıkranın Türk Ticaret Kanununda karşılığının bulunmaması, yeni kanunun eski kanunda düzenlenen bir konuyu bir bütün olarak Türk Ticaret Kanununa almamasından veya soruna konu olan maddeye yahut fıkraya yer vermemesinden doğabilir. Birincisine örnek olarak, ticarî defterlerle ispat usulüne, ticaret işleri tellâline, deniz sigortalarına ve deniz öduncüne ilişkin hükümler gösterilebilir. Bu kurumlara Türk Ticaret Kanunu yer vermemektedir. Herhangi bir düzenlemede ticaret işleri tellâline yollama yapılmışsa hâkim, kanun koyucu konumuna geçecek, sorunu koyacağı bir kural ile çözecektir. Meselâ, 6762 sayılı Kanunun deniz sigortalarına ilişkin bir hükmüne mevzuatta yapılmış bulunan yollamayı Türk Ticaret Kanununun sigorta hükümlerinden birine yapılmış sayabilecektir. İkincisi için 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 70, 71 ve 76 ncı maddeleri ile 711 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri örnek gösterilebilir. Bu hâllerde hâkim, kanun koyucu gibi hareket edip kural koyacak, meselâ yollamaya uyan Türk Muhasebe Standartlarını uygulayacaktır. Bazen de kaldırılan tek maddedir, ancak madde bir teoriyi ifade etmekte ve etkileri bir hukukî kurumun etkileri gibi kapsamlı ve köklü olabilmektedir; 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesi gibi. Hükmün amacı hâkimin boşluğu, koyacağı bir hüküm ile doldurmasıdır. 6763 sayılı Kanunda bazen hükümler için özel hükümler öngörülmüş olabilir; 8 ve 13 üncü maddeler gibi. Bu hâlde hâkim, tabii ki öngörülen kuralı uygulayacaktır. Hâkim 4721 sayılı Kanunun 1 inci maddesini uygularken tüm bu özellikleri ve etkenleri dikkate almalıdır.

Yollamalara ilişkin bu maddenin kapsamı, esas sözleşmelerdeki, her çeşit sözleşmelerdeki, beyan, taahhüt ve benzeri metinlerdeki göndermeleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Aynı genişlik 1 inci maddenin üçüncü fıkrasındaki “eski hukuk” teriminde de ifadesini bulmuştur. Diğer yandan, 4721 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin sözleşmelere uygulanması uygun olmadığı için madde bu hususu vurgulamıştır.

MADDE 8- Bu madde iki amaca hizmet etmektedir:

Birinci amaç, 20/4/2004 tarihli ve 5136 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunla 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine eklenen üçüncü fıkra ile kurulmuş bulunan denizcilik ihtisas mahkemesinin görmekte oldukları davaların, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilecek asliye ticaret mahkemelerine devrini

sağlamaktır. Tek hâkimli denizcilik ihtisas mahkemesi sadece İstanbul'da kurulmuştur. Hükümün birinci cümlesi yalnız bu mahkemenin elindeki davaların devrini öngörmektedir. Maddenin birinci fıkrası, söz konusu mahkemenin bakmakta olduğu davaların, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından görevlendirilecek asliye ticaret mahkemesine devredilmesini hükme bağlayarak uygulamada bir boşluk doğmamasını sağlamaktadır.

Hem görevlendirme, hem devir Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde yapılacaktır. Hükümdeki amaç, İstanbul Denizcilik İhtisas Mahkemesindeki dosyaların, görevlendirilecek asliye ticaret mahkemesine devredilmesi olup, mevcut Denizcilik İhtisas Mahkemesi asliye ticaret mahkemesine dönüştürülmeyecektir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek olan asliye ticaret mahkemesinin görev alanı, denizcilik ihtisas mahkemesinin görev alanından geniştir. Söz konusu asliye ticaret mahkemesi Türk Ticaret Kanununda ve diğer kanunlarda düzenlenmiş bulunan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakacaktır. Oysa, hâlen mevcut denizcilik ihtisas mahkemesi, sadece 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin davalara bakmaktadır.

İkinci amaç, 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası anlamında denizcilik ihtisas mahkemesi sıfatını taşımamakla beraber, bu sıfatla veya asliye ticaret mahkemesi olarak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış bulunan, deniz ticaretine veya deniz sigortasına ilişkin bir hukuk davasına bakmakta olan mahkemelerin, ellerindeki dosyaları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından, Türk Ticaret Kanununun 5 inci maddesi uyarınca görevlendirilecek asliye ticaret mahkemelerine devretmelerini önlemektir. İkinci fıkraya göre, bu mahkemeler ellerindeki davalara bakmaya devam edecek, başka bir deyişle, bu davaları bu mahkemeler sonuçlandıracaklardır. Anılan mahkemelerin ellerindeki dosyaları iş bölümü itirazı bağlamında başka mahkemelere yollayabilecekleri şüphesizdir.

MADDE 9- Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasının Türk Ticaret Kanunuyla kaldırılmış olması sebebiyle öngörülmüştür. Madde iki amaca hizmet etmektedir. Birinci amaç, câri hesap sözleşmelerinde, özellikle bu esasa göre düzenlenmiş bulunan banka kredi sözleşmelerinde ve câri hesaba dair hükümler içeren diğer sözleşmelerde değişiklik yapılmasını sağlamaktır. Değişiklik, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde gerçekleştirilmelidir. Birinci fıkranın gereği olarak bileşik faize yer veren veya bu sonucu doğuracak olan tüm sözleşme hükümleri sözleşmelerden çıkarılmalıdır. Bu amacın elde edilmesi için maddeye, değişiklik süresine ilişkin hüküm yanında, bu hükme uyulmamasının sonucuna dair açık bir hüküm konulmuştur. Değişiklik, süresi içinde yapılmazsa, bileşik faizin işlenmesini veya tahsilini öngören ya da bu sonuçları doğuran hükümler yazılmamış sayılacak, bunlar hiçbir hüküm ifade etmeyecektir. İkinci amaç, üç aylık değiştirme süresi içinde işleyecek olan bileşik faizin alacaklı tarafından istenebilmesine imkân sağlamaktır,

MADDE 10- Madde bir geçiş hükmü olup, yeni Bakanlar Kurulu kararı çıkarılincaya kadar uygulamada herhangi bir boşluk doğmaması için öngörülmüştür. Türk Ticaret Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrası eski hukuktaki sistemi değiştirmede için mevcut düzenleme, yenisi yayınlanıncaya kadar rahatlıkla uygulanabilir. Bu sebeple, maddede öngörülen mevcut Bakanlar Kurulu kararı ve ilgili diğer düzenlemelerin, Türk Ticaret Kanununun 11 inci

maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen Bakanlar Kurulu kararı çıkarılıncaya kadar uygulanması hüküm altına alınmıştır.

MADDE 11- Madde, Türk Ticaret Kanununun ticaret unvanına ilişkin hükümlerinin hemen yürürlüğe gireceğini belirterek uygulamada doğabilecek tereddütlere kapıyı kapatmıştır. Türk Ticaret Kanununun ticaret unvanında yaptığı değişikliklerin ve getirdiği yeniliklerin nitelikleri, özellikle tanınan dava hakları, böyle bir hemen uygulama vurgusunu gerektirmektedir. "Hemen uygulanma" ilkesi, özellikle şeffaflığa ilişkin hükümlerin hemen etkili olması açısından önem taşır. Şeffaflık ve kolay anlaşılabilirlik, Türk Ticaret Kanununda olduğu gibi, bu Kanunda da temel bir ilkedir. Bu hususta Türk Ticaret Kanununun 39 uncu maddesinin ikinci fıkrası örnek gösterilebilir. İkinci örnek, Türk Ticaret Kanununun ticaret unvanının korunmasına ilişkin 52 nci maddesidir. Söz konusu 52 nci madde, eski hukukta bulunmayan, tespit, maddî durumun ortadan kaldırılması, gereğinde araçların ve ilgili malların imhası, manevî tazminat istem ve davalarını ticaret hukukumuzda getirmiştir. Ticaret unvanına tecavüzün eski hukuk zamanında meydana gelmiş olması hâlinde, tecavüze uğrayan unvan sahibinin bu yeni davaları açıp açmayacağı sorunlara sebep olabilir, tereddüt yaratabilir. Doğabilecek böyle bir tereddüdün, bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki hükümle bertaraf edilebilmesi mümkün ise de, açıklık ve kesinliğin yararlı olacağı düşünülmüştür. Üçüncü olarak bu hüküm, Türk Ticaret Kanununun 45 inci maddesinin de hemen uygulanmasını sağlamakta, daha doğrusu bu hususa açıklık kazandırmaktadır. Anılan 45 inci maddede konulan yeni düzenin hemen geçerli olup olmayacağı, bazı varsayımlarda, tereddütleri davet edebilir. Gerçek kişilerin unvanlarını da Türkiye çapında koruyan anılan 45 inci maddenin, hemen uygulanma ilkesinin kapsamı ve etkisi içinde bulunduğundan şüphe edilemez.

MADDE 12- Birinci fıkra: Türk şube hukukunun, Avrupa Topluluğunun şubelere ilişkin 21/12/1989 tarihli ve 89/666 sayılı 11 inci Yönergesi ile uyumlaştırılması amacıyla öngörülmüştür. 12 nci madde bir çerçeve hükmüdür. Çerçeve, Ticaret Sicil Tüzüğü ve gerekli ise tebliğlerle doldurulacaktır. Avrupa Topluluğunun anılan Yönergesi Türk Ticaret Kanununa ve bu Kanuna bütünüyle yansıtılamayacak kadar ayrıntılıdır. Onun için tam uyumlaştırmayı sağlayabilmek amacıyla, bu Kanuna bir çerçeve madde konulması uygun görülmüştür. Çerçeve madde, kanunî temelleri koymakta, özellikle, kaynak ülke ilkesini kanunlaştırmaktadır.

Türk Ticaret Kanununun Genel Gerekçesinin 35 inci paragrafında da belirtildiği üzere, şube hukuku Avrupa Birliğinin önem verdiği konulardan biridir. Çünkü, Avrupa Topluluğu, sermayenin serbest dolaşımı ilkesinin uygulanmasıyla yakından ilgilidir. Ticaret Sicili Tüzüğü'nün bu konuyu, kaynaktaki amaç çerçevesinde uyumlaştırma ruhuna uygun olarak düzenlemesi gerekir. Hüküm bu sonucu elde etmeye yöneliktir.

İkinci fıkra: Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 48 inci maddesinde, yetersiz bir şekilde olsa da, yabancı ülkedeki bir işletmenin merkezinin Türkiye'ye taşınması düzenlenmiştir. Buna karşılık, bir Türk işletmesinin, özellikle bir Türk şirketinin merkezinin yurt dışına götürülmesine ilişkin bir hükme hukukumuzda yer verilmemiştir. Oysa, 6762 sayılı Kanunun 388 inci ve Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesi, bir anonim şirketin merkezinin yurt dışına taşınması kavramını tanımakta, buna izin vermektedir. "Taşınma" ile kastedilen, şirketin feshine ve tasfiyesine gidilmeksizin, faaliyetine hedef ülkede devam etmesidir. Sorun, milletlerarası özel hukuk açısından şirket tabiiyetinin değiştirilmesidir. İkinci fıkra, hukukumuzdaki

boşluğu doldurmak amacıyla öngörölmüş bir çerçeve hükmüdür.

Bu düzenleme karşısında bir işletmenin (şirketin) Türkiye'ye taşınmasıyla, Türkiye'den taşınma arasında, birinin kanunla diğerinin tüzükle düzenlenmesi dolayısıyla, eşitsizlik olduğu düşünülebilir. Bu düşünce kısmen doğrudur. Ancak, Türkiye'den taşınmanın kanunî bir dayanağı (Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi) bulunduğu unutulmamalıdır.

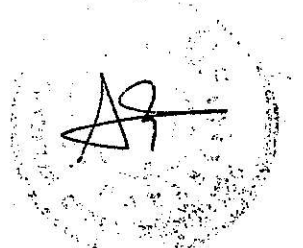
Diğer yandan, Avrupa Topluluğu şirketleri hukukunda, şirketin sınır aşan merkez değişikliği (corporate mobility) en güncel sorunlardan biri olup, Avrupa'nın ekonomik bütünleşmesinin ve tek pazar hedefinin bir numaralı konusudur. Bu kavram bağlamında, sınır aşan merkez taşınmaları, birleşmeler ve bölünmeler hukuku gelişmekte ve öğretiler oluşturulmaktadır. Bu konuya Türk Ticaret Kanununun Genel Gerekçesinin 56 ncı paragrafında da değinilmiştir. Avrupa Birliği Komisyonunun bilim kurullarına hazırlattığı raporlar bu hedefe varma imkânlarını irdelemekte ve araçlarını tartışmaktadır. Şirketlere ilişkin 10 uncu Yönerge Önerisi de Avrupa Topluluğu bölgesinde sınır aşan birleşmeleri bu hedef bağlamında düzenlemiştir.

Ticaret Sicili Tüzüğü'nün, bu maddedeki çerçeve hükme dayanılarak Avrupa Topluluğu Yönergesi ve Avrupa Birliği Komisyonunun yaptırdığı bilimsel raporlarda yer alan önerilere uygun olarak değiştirilmesi gereklidir. Hüküm bu amaçla öngörölmüştür. Böyle bir düzenleme için en uygun yer Ticaret Sicili Tüzüğüdür. Çünkü konu, kapsamlı ve sonuca uygun düşmeyecek ayrıntıda bir düzenlemeyi gerekli kılmaktadır.

Üçüncü fıkra: Türkiye'de kurulu bir şirketin, bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre merkezini yurtdışına taşıması o şirketin Türk hukuk sisteminden çıkıp yabancı bir hukuka tâbi olması demektir. Bu değişikliğin, şirket pay sahipleri bakımından olduğu gibi alacaklılar yönünden de çeşitli hukukî sonuçları vardır. Her şeyden önce alacaklılar artık Türkiye'de değil, merkezin taşındığı yabancı bir ülkenin yetkili bir mahkemesinde dava açabilecektir. Bu yeni durum, alacaklıların haklarını aramalarını güçleştirir ve hakkın elde edilmesini masraflı hâle getirir. Hukuk değişikliğinin olumsuz diğer bazı sonuçları da vardır; yeni hukukun yabancılığı, delil sisteminin başkalığı gibi. Bu sebeple, üçüncü fıkra alacaklıların tümünün tam tatmini sağlanmadan şirketin ticaret sicilinden silinmeyeceği hükmüne yer verilmiştir. Tatmin ile ödeme veya alacakların teminata bağlanması kastedilmiştir. Ayrıca, merkezin taşınmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin ticaret siciline yapılması hükmüne yer verilerek, bu tür uygulama hükümlerine duyulan ihtiyaç belirtilmiştir. Hükümün diğer bir özelliği de söz konusu ayrıntılı düzenlemelerin yapılacağı idarî tasarrufun düzeyini belirtmiş olmasıdır.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra "corporate mobility"nin taşıdığı önem sebebiyle, ticaret sicilineki düzenlemelerin bir an önce yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

MADDE 13- Bu madde, finansal raporlama standartlarının uygulanması sebebiyle eski kanuna göre çıkarılıp Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltilecek finansal tablolarda oluşacak olumlu ve olumsuz hesap farklarının hukukî yazgısına ilişkin bir çerçeve hükmüdür. Madde, ayrıca ilgili milletlerarası kurum tarafından hazırlanan ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri (KOBİ) konu alan standardın Türk hukukuna yansıtılmasının kanunî alt yapısını kurmaktadır.

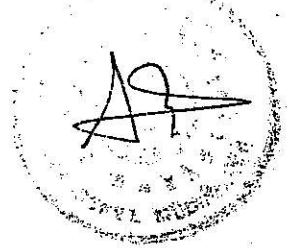
MADDE 14- Türk Ticaret Kanunu, 6762 sayılı Kanunda özel olarak ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bulunan ticarî defterlerle ispata ilişkin hükümleri kaldırmıştır. 14 üncü madde, bu önemli değişiklikten doğan geçiş ve uygulama hükümlerini içermektedir. Öngörüler: hükümler, 6762 sayılı Kanun zamanında açılmış bulunan ve Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdiğinde devam etmekte olan davalarda, eski hukuk uyarınca ticarî defterlerle sağlanmış bulunan bir ispat aracından yararlanma hakkını haiz bulunan tarafların, yeni hukuk sebebiyle karşılaşılabilecekleri güçlükleri aşmayı, menfaatler dengesini korumayı ve bir hak kaybını önlemeyi amaçlamaktadır.

Madde, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış bulunup da hâlen görülmekte olan davalarda 6762 sayılı Kanunun 82 ilâ 86 ncı maddelerinin uygulanacağını, yani ticarî defterlerle ispat usulünün geçerli olmakta devam edeceğini hüküm altına almaktadır. Kural, herhangi bir istisnaya yer verilmeden öngörüldüğünden, yorumla herhangi bir istisna yaratılamaz. Diğer yandan, Kanun, hükmün koruduğu kişileri ve hukukî menfaatleri Borçlar Kanununun 137 nci maddesinden de yoksun bırakmak istememiştir. Ticarî defterlerin ispat gücüne ilişkin özel hükümlerin, anılan 137 nci maddedeki ek sürede açılan davalarda da uygulanması, kanun koyucunun davanın taraflarını koruma amacını açıkça ortaya koymaktadır. Gerçekten, Borçlar Kanununun 137 nci maddesinde öngörülmüş bulunan sebeplerle reddolunup da, aynı maddede tanınan altmış günlük ek süre içinde, ancak, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdikten sonra açılan davalarda da, 6762 sayılı Kanunun ticarî defterlerle ispat hükümleri uygulanabilecektir. Bu hüküm kanunla getirilen tek istisnayı oluşturur.

MADDE 15- Bu hüküm, acenteleri korumak amacıyla öngörülmüştür. Herhangi bir kazanılmış hakkı ihlâl etmemektedir. Çünkü, bu madde Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdiğinde hâlen uygulanmakta bulunan, hüküm ve sonuçlarını doğurmakta devam eden rekabet yasağını yeni kanuna tâbi tutmaktadır; yoksa uygulanması sona ermiş bir yasağa ilişkin değildir. Uygulanmakta olan rekabet yasağına ilişkin hükümler, müvekkil yani acenteyi atayan işletme bakımından herhangi bir kazanılmış hak durumu yaratamaz; yaratmamıştır. Sürmekte olan uygulama, ilişkinin bir parçası olmaya devam edeceğinden, Türk Ticaret Kanunu da sürmekte olan duruma uygulanacaktır.

MADDE 16- Madde, bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının gereğidir.

MADDE 17- Bu madde, herhangi bir geriye etkili olma kuralı getirmemekte, sadece bir ticaret şirketine sermaye olarak konulmuş bulunan, ancak tapu sicilinde şirket adına tescil edilmemiş bulunan taşınmazların tescil edilmelerinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Şirkete konulmuş taşınmaz niteliğindeki sermayenin, yıllar geçmesine rağmen şirket adına tescilinin gerçekleştirilmeyip sermaye taahhüdü yapanın mülkiyetinde bulunması, hukukun ağır bir ihlâli olduğu gibi, alacaklılar ile paysahipleri başta olmak üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini de büyük ölçüde zarara uğratmakta; ayrıca sermayenin korunması ilkesine de aykırı bulunmaktadır. Tam olarak yerine getirilmemiş bir sermaye borcu, taahhütte bulunan kişi için ifa etmeme yönünde kazanılmış bir hak yaratamaz. Taşınmaz, iyi niyetli üçüncü bir kişiye devredilmiş veya mirasla, birleşmeyle veya başka bir şekilde başkasına intikal etmişse birçok sorun ortaya çıkmakta ve bunların çözümü de güç olmaktadır. Hüküm, Türk Ticaret Kanununun 128 inci maddesinin altıncı fıkrasını tamamlamakta ve sorunları önlemeyi amaçlamaktadır.

MADDE 18- Birinci fıkra: Şirketlerin birleşmeleri, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri taşınmazlar, gemiler, markalar, patentler, faydalı modeller, tasarımlar, fikir ve sanat eserleri ve benzerleri gibi çeşitli türdeki malvarlığı unsurlarının, bazen sahip değiştirmeleri bazen de yeni türe uyarlanmaları ihtiyacını ortaya çıkarır. Bu değişiklik ve uyarlamalar; çeşitli sicillerde işlemler yapılmasını gerekli kılar. İşlemlerin türü, gerçekleştirilmesi ve bunlar için gerekli olan belgeler bazı sorunları davet edebilir. Bunların bazıları, yeni bir tescilin mi gerektiği, yoksa uyarlamanın mı yeterli olacağı ve ödenecek harçlardır. Şirketteki yapı değişikliği, o malvarlığı konusunun bazen bir işletme veya şirketten diğerine devrini, bazen de sadece bir tashihi veya uyarlamayı gerektirir. Söz konusu tescil işleminin usul ve esaslarıyla işlemin yapılabilmesi için belgelerin belirlenmesi ayrıntılı hükümlerin varlığını zorunlu kılabilir. Bunların bir tebliğ ile düzenlenmesi uygun görülmüş ve bu fıkra kaleme alınmıştır.

İkinci fıkra: Birinci fıkradaki düzenlemeye ilişkin bazı kuralların Ticaret Sicili Tüzüğünde yer almasını öngörmektedir. Hükümün amacı şeffaflığın ve hukuk güvenliğinin sağlanmasıdır.

MADDE 19- Türk hukukunda şirketler topluluğu, Türk Ticaret Kanunu ile ilk defa düzenlenmiştir. Bazı geçiş ve uygulama hükümlerine gereklilik vardır. Madde bu amaçla öngörülmüştür.

Birinci fıkra: Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdiğinde, sermaye şirketleri arasında, anılan Kanunun 202 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren birçok bağlı şirketin bulunacağı şüphesizdir. Söz konusu hükmün hemen uygulanması uygun görülmemiş, böyle bir uygulamanın adil olmayacağı düşünülmüş, düzenlemenin kapsamı içindeki şirketlerin denkleştirmeyi yapabilmeleri için kendilerine iki yıl süre verilmesinin doğru ve sağlıklı bir hukuk politikasına uygun olacağı mütalâa edilmiştir. Bu süre içinde gerekli denkleştirme yapılmamış veya bağlı şirket lehine denkleştirici istem hakları tanınmamışsa, Türk Ticaret Kanununun 202 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanacak ve anılan maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen dava hakları kullanılabilir. Aradan geçen zamanın tazminatın tutarını artıracak şüphesizdir.

İkinci fıkra: Bu fıkranın öngördüğü düzenleme, ayrıntıya inilmeyi gerektirdiğinden uygulama kuralları Ticaret Sicili Tüzüğüne bırakılmıştır.

MADDE 20- Bağlı yani yavru şirketin, hâkim başka bir terimle ana şirketin paylarına sahip olmasının, bu paylardan doğan haklar, özellikle oy hakları üzerindeki sınırlandırıcı etkileri Türk hukukunda açık hükümlerle ilk defa Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir. Gerçekten, Türk Ticaret Kanununun 201 inci maddesi, bağlı şirketin paysahipliği haklarını, bu arada oy hakkını tam olarak kullanamayacağını öngörmüştür. Uygulamada, 201 inci madde hükmünün kapsamına girecek ve haklar yönünden sınırlamalara tâbi tutulabilecek birçok şirket bulunmaktadır. Söz konusu şirketlerin, Türk Ticaret Kanununun 201 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen oy haklarının sınırlandırılmasına ilişkin hükme hemen tâbi tutulmaları uygulamada çözümü zor sorunların doğmasına sebep olabilir, hatta zararlı sonuçlar doğurabilir. Onun için bu Kanunla söz konusu şirketlere iki yıllık bir uyarlama ve hazırlık yapma süresi tanınmıştır.

Diğer yandan, oy hakkı dışındaki haklar için böyle bir geçiş süresine gerek görülmemiştir. Diğer haklar bakımından hemen uygulama kuralının kabul edilmesinin sebeplerinden biri, bu durumdaki şirketleri iki yıl boyunca hareketsizliğe yöneltmemektir. Türk Ticaret Kanununun varlığını hoş karşılamadığı, çeşitli açılardan

sakıncalı bulduğu karşılıklı iştirak ilişkisini hemen tasfiye etmek, Kanunun amacına uygundur. İkinci sebep, bağlı şirket tarafından kâr payı, rüşhan hakkı ve özellikle bedelsiz pay iktisabı gibi malvarlığına ilişkin hakların kullanılması suretiyle ilişkinin daha girift hâle gelmesine izin vermemektir. Çünkü, yeni veya bedelsiz pay iktisabı ile yavru şirketin iştiraki oransal olmasa da varlık olarak büyüyecektir. Büyük bir portföyün tasfiyesi daha da sıkıntılı olabilir.

MADDE 21- Birinci fıkra: Türk Ticaret Kanununun 332 ve 580 inci maddelerinde anonim ve limited şirketlerin asgarî sermayelerine ilişkin yeni tutarlar öngörülmüştür. Bu fıkra, bir taraftan sermayelerin yeni asgarî tutara çıkarılması için anonim ve limited şirketlere süre tanımakta, diğer taraftan da bu zorunluluğa uymamanın hukukî sonucunu düzenlemektedir. Uyum süresi Türk Ticaret Kanununun kabulü tarihinden itibaren üç yıl altı aydır. Oldukça uzun bir geçiş sürecinin tanınmış olmasının sebebi, şirketlerin sermaye sağlama telaşına düşmelerine yol açmamaktır.

Türk Ticaret Kanununun 332 nci maddesinin son fıkrası 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 12 nci maddesini saklı tuttuğu için hem Türk Ticaret Kanununun anılan maddesi hem de bu fıkra halka açık şirketlere uygulanmaz.

İkinci fıkra: Bu fıkra, şirketlerin mevcut sermayelerini asgarî tutara çıkarırken nisap engeli ile karşılaşmalarını sağlamak için bu uyumlaştırmayı gerçekleştirmek amacıyla yapılacak genel kurullarda toplantı nisabının aranmayacağını hükme bağlamaktadır. Hükümde "Sermayenin Türk Ticaret Kanununda öngörülen tutara yükseltilmesi için yapılacak genel kurul" ibaresine vurgu yapılarak hükmün başka amaçla kullanılmasına engel olunmuştur. İkinci fıkroda, şartları bulunsa bile 6762 sayılı Kanunun 389 uncu maddesinin uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir. Bu hükme gerek olmadığı, çünkü 6762 sayılı Kanunun 391 inci maddesine benzer bir hükmün Türk Ticaret Kanununda yer almadığı düşünülebilir. Bu düşünce temelde doğrudur. Ancak mezkûr düşüncenin doğruluğu uygulamada tereddütler ve sorunlar doğmasına engel olmaz. Söz konusu hüküm, bu türlü ihtimaller göz önüne alınarak konulmuştur. Hükümdeki "şartları bulunsa bile" ibaresi bu ihtimallere gönderme yapmaktadır.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra, Türk Ticaret Kanununun, kapalı anonim şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini seçebileceklerine ilişkin 332 nci maddesinin uygulanmasına ilişkin esasları düzenleyecek tebliğe kanunî dayanak sağlayan bir çerçeve hükmüdür. Hüküm, tebliğin içeriğine ilişkin bazı yönlendirmeleri de içermektedir.

Dördüncü fıkra: Asgarî sermayenin yükseltildiği ve bu gerekliliğe uymanın süreye bağlandığı hallerde çoğu kez sürenin uzatılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu gereklilik de kanunun değiştirilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Bundan kaçınmak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına süreyi uzatma yetkisi verilmiştir.

MADDE 22- Bu madde, Türk Ticaret Kanununun anonim ve limited şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümlerinin derhal uygulanacağını hükme bağlamıştır. Hükümde, derhal uygulanma kuralının istisnası da gösterilmiştir. İstisnaya göre, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte anonim şirketlerde esas sözleşme, limited şirketlerde şirket sözleşmesi yapılmış ve kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmışsa, şirketin bu onay tarihinden itibaren bir ay içinde kurulmuş olması şartıyla kuruluş 6762 sayılı Kanuna tâbi olur.

Esas sözleşmenin veya limited şirket sözleşmesinin yapılmış olması, sermayenin taahhüt edilmesi ve kurucuların imzalarının noterce onaylanması, şirketin kuruluşunun

6762 sayılı Kanuna tâbi olmasını haklı gösteren hukukî olgulardır. Çünkü, kuruluş yönünden önem taşıyan en önemli işlemler eski kanun zamanında gerçekleştirilmiştir. Ancak, anılan aşamaların tamamlanmış olmasına rağmen 6762 sayılı Kanunun uygulanacağı güvencesi ve rahatlığı içinde sürüncemede bırakılması da uygun görülmemiştir. Bu maddenin öngörülmesinin sebebi kurucuları baskı altında tutmaktır. Kuruluşu bu aşamadan sonra yavaşlatmak, kuruluşu eski kanuna tâbi kılma gerekçesini zayıflatır. Onun için maddeyle, şirketin tescili için, kurucuların imzalarının onay tarihinden itibaren bir ay içinde ticaret siciline başvurulmasını bir şart olarak getirmek gereği duyulmuştur.

MADDE 23- Birinci fıkra: Bu fıkra, Kanunun 21 inci maddesine göre genel hüküm niteliğindedir. Çünkü, bu fıkranın ilk cümlesi, anonim şirketin esas sözleşmesi ile limited şirket sözleşmesinin tüm maddelerinin Türk Ticaret Kanunuyla uyumlaştırılmasını öngörmektedir. Bu aynı zamanda, mezkûr sözleşmelerin yeni kanunun sistemiyle uyumlaştırılması demektir. Yeni hukukun hukuk düzenine hemen hâkim olmasında herkesin menfaati vardır. Bu sebeple genel hüküm olan bu maddede uyumlaştırma için onsekiz ay süre verilmiştir. Ancak, bu Kanunun çeşitli hükümlerinde bu genel hükme istisna oluşturan özel uyumlaştırma süreleri öngördüğü de unutulmamalıdır. Böyle bir farklılığın yapılmasında zorunluluk vardır. Çünkü, konular ve korunan menfaatler farklıdır.

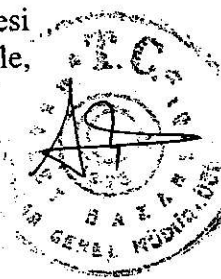
İkinci fıkra: 21 inci maddenin ikinci fıkrasında verilen gerekçe bu fıkra için de geçerlidir.

Üçüncü fıkra: Sanayi ve Ticaret Bakanlığına, bu yetki, bazı uygulamaya zorluklarının veya uyum sorunlarının sebep olabileceği gecikmeler dolayısıyla esnekliği sağlamak amacıyla verilmiştir.

MADDE 24- Türk Ticaret Kanununun 338 ve 574 üncü maddelerinin ikinci fıkraları, pay sahibi veya ortak sayısı bire düşen anonim ve limited şirketlerde, tek pay sahibine ve ortağa, şeffaflık ilkesi gereği ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması amacıyla bildirim yükümlülükleri yüklemiştir. Madde, bu Kanun yürürlüğe girdiğinde anılan konumda bulunan şirketler için bildirim ve tescil yükümlülüklerini yerine getirmeyen kişilere tazminat sorumlulukları yüklemiştir.

MADDE 25- Türk Ticaret Kanununun 358 inci maddesi ile 644 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü, anonim ve limited şirketlerde, pay sahipleri ile limited şirket ortaklarının şirkete karşı borçlanmalarını yasaklamıştır. Aynı Kanunun 562 nci maddesi, bu yasağın ihlalini cezaî müeyyideye bağlamıştır. Şirketin, pay sahiplerinin ve limited ortakların kasası olarak kullanılması ülkemizde yaygın ve sonuçları çok olumsuz olan bir uygulamadır. Mevcut borçların tasfiyesi için süreye ihtiyaç olduğu şüphesizdir. Onun için, bu Kanunla mevcut borçların tasfiyesi için üç yıl gibi uzun bir süre verilmesi gereği duyulmuştur. İkinci ve üçüncü fıkralar bu süreye bağlı olarak yasağa uymamanın sonuçlarını düzenlemektedir.

MADDE 26- Birinci fıkra: Fıkranın birinci cümlesi, Türk Ticaret Kanununun yönetim kuruluna ilişkin bazı hükümlerinin uygulamada yaratabileceği tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. Türk Ticaret Kanununun 359 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, yönetim kurulunun en az dörtte birini oluşturan üyeler için yüksek öğrenim şartı getirilmiştir. Söz konusu yeni şartın yerine getirilebilmesi için, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girince, tüm yönetim kurullarının değiştirilmesi gerektiği düşünülebilir veya bu konuda en azından tereddüde düşülebilir. Birinci cümle,

böyle tereddütler yaşanmaması için kaleme alınmıştır. Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesi, görevdeki anonim şirket yönetim kurullarının ve limited şirket müdürlerinin görevlerinin sona ermesini gerektirmez. Mevcut yönetim kurulu üyeleri ve müdürler, süreleri bitinceye kadar görevlerine devam edebilirler. Birinci cümle bunu açıkça hükme bağlamaktadır. Diğer yandan, Türk Ticaret Kanunu, tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabileceklerini açıkça hükme bağlamış ve bu suretle 6762 sayılı Kanunda öngörülen tüzel kişilerin yerine seçilen "onların temsilcileri" kurumuna da son vermiştir. Bu Kanun tüzel kişilerin temsilcileri olarak yönetim kuruluna seçilen kişilerin mümkün olduğu kadar kısa sürede bu görevlerini terk etmelerini uygun görmektedir. Çünkü, "temsilci" sıfatını taşıdığı hâlde, gerçekten hukuken bu konumda bulunmayan ve özellikle sorumluluk hukuku yönünden sorunlar çıkaran söz konusu kişilerin yerlerini "asil"e bırakmalarında yarar vardır. Bunun gibi, özden yönetim ilkesi uyarınca tüm limited ortakların müdür olduğu şirketlerde de, müdürün veya müdürlerin seçimle göreve gelmeleri Türk Ticaret Kanununun sistemidir. Kanun, bu seçimlerin yapılabilmesi için üç aylık bir uyum süresi öngörmüştür. Anonim şirketlerde bu değişikliğin yapılabilmesi için genel kurulun toplantıya çağrılmasına gerek yoktur.

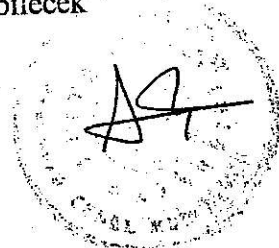
Fıkranın son cümlesi, Türk Ticaret Kanunu ile getirilen öğrenim şartı ile ilgili olup, şirkete rahatlık ve kolaylık sağlayacak şekilde hükme bağlanmıştır. Hüküm, üyelerinin görev süreleri farklı tarihlerde sona eren anonim şirketler hakkındadır. Bu şirketlerde, yüksek öğrenim şartının, görevleri ilk önce sona erecek üyelere başlatılarak uygulanmasına gerek yoktur. Şirket, bu şartı kendisine en uygun gelecek üyelere yerine getirecek şekilde seçimini yapabilir.

İkinci fıkra: Türk Ticaret Kanunu, yönetim kurulu üyelerinin özen borcunu hem ağırlaştırmış hem de şirketin menfaatini gözetmek, bir anlamda ön planda tutmak bağlamında düzenlemiştir. Bu sebeple, yeni hükmün mevcut davalara uygulanması doğru bulunmamış, ikinci fıkra bu amaçla öngörülmüştür.

MADDE 27- Birinci fıkra: Fıkranın birinci cümlesi, Türk Ticaret Kanunuyla sermaye şirketlerine yönelik olarak hukukumuza getirilmiş bulunan, uluslararası ve modern hukuka uygun yeni denetleme sisteminin baş aktörü olan bağımsız denetçinin hangi tarihe kadar seçilmesi gerektiğini açıkça hükme bağlamaktadır. Denetçinin atanması için öngörülen sürenin bu Kanunla kısa tutulmasının sebebi, denetçinin bir an önce çalışmaya başlayıp raporunu zamanında verebilmesini sağlamaktır. Söz konusu hüküm, özellikle topluluğun finansal tabloları yani konsolide tablolar yönünden açıklığı sağlamak ve çıkabilecek sorunlara kapıları kapatmak amacına yöneliktir. Fıkranın diğer hükümleri geçiş hukuku ile ilgilidir. Söz konusu geçiş hükümleri bu Kanunun 13 üncü maddesinin paraleli olup, eski murakıp ile bağımsız (yeni) denetçilerin görevlerinin zaman itibarıyla sınırlarını göstermektedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, Türk Ticaret Kanununa göre seçilen denetçinin hiçbir varsayımda 6762 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olmadığını hükme bağlamaktadır. Bu hüküm denetlemenin konusunu ve kapsamını düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 400 üncü maddesi yönünden önem taşımaktadır. Anılan hükmün tek istisnası Türk Ticaret Kanununun 402 nci maddesinin birinci fıkrasından doğmaktadır. Anılan hükme göre, denetim raporu geçmiş yıllar karşılaştırmalı olarak hazırlanır. Geçmiş yıllar ait tablo, 6762 sayılı Kanuna göre çıkarılmışsa, denetçinin raporunda bu tabloya yer vereceği şüphesizdir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra, bir geçiş hükmü olup, uygulamada doğabilecek

tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür.

MADDE 28- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesinde 16/6/1989 tarihli ve 3585 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra öğretide yaşanan tartışmalara ve Yargıtayın çeşitli kararlarına konu olan sorunların ışığında kaleme alınmıştır.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, Türk Ticaret Kanununun genel kurulun toplanmasına ve karar almasına ilişkin nisap hükümlerinin, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en fazla üç ay sonra yürürlüğe girmesini, başka bir deyişle, anonim şirketin esas sözleşmesinde veya limited şirket sözleşmesinde bulunan nisaplara ilişkin hükümlerin en çok üç ay daha geçerli olmasını öngörmektedir. Hüküm uyarınca, şirketler nisaplara ilişkin herhangi bir düzenleme yapmak istiyorlarsa, bunu üç ay içinde gerçekleştirmelidirler. Aksi hâlde, Türk Ticaret Kanunu hükümleri geçerli olur. Üç aylık sürenin geçmesinden sonra 6762 sayılı Kanunun nisaplara ilişkin hükümleri uygulanır.

İkinci fıkra: Bu hüküm, 7 nci maddenin tekrarıdır. Anılan madde varken bu hükme gerek duyulmasının sebebi açıklık sağlamak ve muhtemel sorunlar ile doğabilecek tereddütleri önlemektir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra, Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesinin birinci fıkrasına özgülülmüştür. Hüküm yorum veya kıyas yolu ile genişletilemez. Çünkü, anılan hüküm, Türk Ticaret Kanununun 340 inci maddesi ile birlikte anlamlandırılıp değerlendirildiği takdirde, 421 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca sadece daha ağır nisaplara cevaz vermekte, buna karşı daha hafif nisapları geçerli kabul etmemektedir.

Dördüncü fıkra: Maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri limited şirketlere de uygulanacaktır. Ancak, limited şirketin niteliği göz önünde tutularak gerekli uyarılmanın yapılması şarttır. Dördüncü fıkrada, bir taraftan anılan fıkra hükümlerinin limited şirketlere uygulanacağı, diğer taraftan da uygulamanın, limited şirketin niteliği göz önünde tutularak uyarılma işlemiyle birlikte yapılması açıkça belirtilmiştir.

MADDE 29- Yeni Türk Ticaret Kanunu özel denetim sisteminde önemli değişiklik yapmıştır. Bu değişiklikler arasında hem özel denetçinin görevleri hem de raporun içeriği ağırlık kazanmaktadır. Bu madde, özel denetçinin eski kanun zamanında görevlendirilmiş olmakla birlikte raporunu henüz vermemişse raporun yeni Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre yazılmasının şart olduğunu ifade etmektedir. Ancak, yeni Kanuna göre düzenlenecek rapor çok daha ayrıntılı olacağı için bunu yapmaktan kaçınacak olan denetçiye herhangi bir tazminat ödenmeksizin veya herhangi bir yaptırıma uğramaksızın görevinden ayrılma hakkı verilmiştir. Çünkü, özel denetçinin görevinde önemli değişiklikler olmuştur.

MADDE 30- Bu madde, esas sözleşmenin Türk Ticaret Kanununun oy hakkı ile oyda imtiyazlı paylarına ilişkin hükümlerine uyumunun sağlanması amacıyla öngörülmüş olup, 23 üncü maddeye nazaran özel hüküm niteliğindedir.

Birinci fıkra: 23 üncü madde, anonim şirketlerin esas sözleşmelerini, limited şirketlerin de şirket sözleşmelerini Türk Ticaret Kanunu ile uyumlaştırmalarını sağlamak amacıyla, anılan Kanunun kabulü tarihinden itibaren onsekiz ay süre vermiştir. Bu fıkra, bu süreyi oy hakkına ilişkin hükümler açısından tekrarlamaktadır.

Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasına rağmen bu fıkranın öngörülmesinin sebebi, açıklığı ve kesinliği sağlamaktır. 23 üncü maddenin birinci

fikrasının ilk cümlesi şirketlere uyum süresi vermektedir. Bu fıkra ise, Türk Ticaret Kanununun 434 ve 435 inci maddelerinin yürürlük tarihini belirlemektedir. Her iki maddedeki başlangıç tarihleri farklıdır. Bu fıkra, söz konusu maddelerin yürürlüğe girmesini ertelediği için, Türk Ticaret Kanununun kabul tarihi ertelemenin başlangıç tarihi olarak kabul edilmiştir. Bu süre içinde şirket oy hakkının itibarı değere göre kullanılmasına, 434 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki sınırlamaya gidilip gidilmemesi yönünde karar verilmesine ve 435 inci maddenin uygulanması şartlarının yerine getirilmesine ilişkin hazırlıkları yapacaktır.

İkinci fıkra: Bu fıkra, Türk Ticaret Kanununun kabulü tarihinden itibaren üç yıllık geçiş süresini, sadece esas sözleşmenin Türk Ticaret Kanunu ile uyumu için değil, aynı zamanda ve daha çok şirketin oyda imtiyaza ilişkin yeni düzenine geçişin sağlanması, farklı itibarı değerinde oylara eşit oy hakkı veren esas sözleşme sisteminin değiştirilmesi ve özellikle mahkeme kararının alınması için vermektedir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra, doğabilecek tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. İkinci fıkra için verilen gerekçe bu fıkra için de geçerlidir.

Dördüncü fıkra: Hükmün niteliği bir uyarılma süresinin tanınmasını gerektirmektedir. Çünkü bir taraftan oyda imtiyaz tanınmasına ilişkin yöntem belirlemesi, diğer taraftan oyda imtiyazın sınırlandırılması yenidir. Türkiye’de bu iki yeniliğe de aykırı şirket sayısı oldukça fazladır. Bu sebeple bir yıllık geçiş süresi öngörülmüştür.

Beşinci fıkra: Bu fıkra, birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen süre içinde gerekli uyumlaştırma ile değişikliklerin gerçekleştirilememesinin hukukî sonucunu hükmüne bağlamaktadır. Bu hukukî sonuç, esas sözleşmedeki düzenleme yerine kanunî sistemin ikame edilmiş sayılması değildir. Hükmün öngörülmesinin amacı, Türk Ticaret Kanununun getirdiği sistemle uyumlu hale gelmeyen esas sözleşmelerdeki oya ilişkin tüm imtiyazların kanunen sona ermesidir. Hükmün dolaylı amacı ise getirilen müeyyideyle şirketlerin oyda imtiyaz hakkı ile ilgili yeni sisteme uymalarını sağlamaktır; eski sınırsız imtiyaz düzeninin verilen uyarılma süresinin sonunda ortadan kalkmasıdır.

Altıncı fıkra: Türk Ticaret Kanunu bağlı nama yazılı paylar hakkında yeni bir sistem getirmiştir. Yeni düzen eskisinden çok farklıdır. Diğer yandan, bağlı nama yazılı payların Türkiye’de yaygın bir uygulaması vardır. Şirketlerin yeni rejime kendilerini hazırlamaları şarttır. Hüküm şirketlere gerekli geçiş süresini vermektedir.

MADDE 31- Bu madde, ülkemizde önemli bir sorun oluşturan, çeşitli sebeplerle münfesih olan veya sayılan, adresinde bulunamayan ve faaliyetine devam etmeyen, sayıları yüzbinlerle ifade edilen şirketlerin tasfiye edilmelerine ve sicilden silinmelerine ilişkin özel ve bir anlamda sıra dışı nitelikteki hükümleri içermektedir. Söz konusu şirketlerin uygulamada ticaret ve şirketler hukuku yanında, vergi ve sosyal sigortalar hukuku ile tescil işlemleri bakımından da güçlüklerle karşılaşmaları, nihayet kamu düzeni yönünden de birçok sakıncalara sebep olmaları 31 inci maddedeki hükümlerin öngörülmesine neden olmuştur. Her gün tutarları yükselen, ancak tahsil edilemeyen vergiler ile diğer kamusal borçlar, izi bilinmezken birden ortaya çıkıp bir işleme veya uyuşmazlığa taraf olan şirketler, kanun hakimiyeti ilkesini sarstığı için kamu düzenini ilgilendirmektedir. Kanun koyucu, çeşitli yönlerden özveriye gerektirse de bu sorunu çözme gereğini duymuştur.

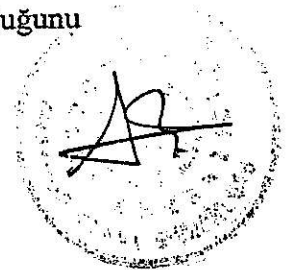
Şeffaflıkta, denetimde, genel olarak ticaret ve ekonomi hayatı ile piyasaların düzeninde yeni kurumlar, ilkeler ve açılımlar getiren Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girerken, adresi bulunmayan, faal olmayan ve herhangi bir sebeple sona ermesine rağmen tasfiyesi yapılmayan ya da durmuş bulunan yüzlerce anonim ve limited şirketin varlığına göz kapamak sağlıklı bir hukuk politikası ile bağdaşmazdı. 31 inci maddenin bu Kanuna konulmasının sebebi, söz konusu sorunun Türk Ticaret Kanununun uygulanmasıyla doğrudan ilgi içinde bulunmasıdır.

Sıra dışı niteliğine rağmen 31 inci madde nesnel adalet ilkelerine göre kaleme alınmıştır. Anılan maddede başlıca üç grup anonim ve limited şirket bulunmaktadır. Gruplara, niteliklerine göre değişik hükümler öngörülmüştür: (1) Adresine ve varlığına ulaşılabilen, faal olduğu anlaşılan, ancak herhangi bir sebeple sona erdiği belirlenen şirketler. Bunlar 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Ancak, söz konusu şirketlerin tasfiye memurları 31 inci maddeye göre atanacaktır. (2) Münfesih olan veya başka bir sebeple sona ermiş bulunup, faal olmayan ancak malvarlığı bildiren şirketler. Bunlar 6762 sayılı kanuna göre değil, 31 inci madde uyarınca tasfiye edileceklerdir. (3) Adresi ve varlığı bildirilmeyen şirketler ise herhangi bir tasfiye işlemi yapılmaksızın ticaret sicilinden terkin edileceklerdir.

MADDE 32- Maddenin birinci cümlesi hükmünde, Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer verilen genel ilke taşıma sözleşmeleri bakımından tekrar edilmektedir. Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca taşıma senedi artık kıymetli evrak niteliğinde değildir. Ancak, 6762 sayılı Kanunun yürürlükte bulunduğu dönemde düzenlenmiş olan taşıma senetleri, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra da bu niteliklerini muhafaza edecektir. Buna karşılık, taşınan eşyanın ziyaından, hasarından ve gecikmesinden kaynaklanan istemlerde sorumluluk hâlleri ile sorumluluk sınırlarına ilişkin kuralların, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak derhal uygulanması uygun görülmüştür. Genel ilkenin istisnası olarak kabul edilen bu kurala, maddenin ikinci cümlesinde yer verilmiştir.

MADDE 33- Gemilere Türk Bayrağı çekme hakkı, Türk Ticaret Kanununun 940 ilâ 943 üncü maddeleri arasında, 6762 sayılı Kanunun hükümlerinden farklı surette düzenlenmiştir. Bu farklılık, özellikle birlikte mülkiyet esasına göre birden fazla kişiye ait olan gemilerin paylarının çoğunluğunun Türk vatandaşlarına ait bulunmasının, ticaret şirketlerine ait olan gemilerde, şirketi yönetmeye yetkili olan ortakların çoğunluğunun Türk vatandaşı olmalarının, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ayrıca payların çoğunluğunun nama yazılı ve ticaret siciline tescil edilen donatma iştiraklerine ait olan gemilerde, iştiraki yönetmeye yetkili paydaş donatanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olmasının, geminin Türk gemisi sayılması için yeterli görülmüş olması konularında ortaya çıkmaktadır. Bu suretle Türk Ticaret Kanununda, Türk gemisi olma vasfının kazanılması, 6762 sayılı Kanuna nazaran daha kolaylaştırılmış olmaktadır. Bunun sonucunda, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, o zamana kadar gerekli şartları haiz olmadığından bayrak çekme hakkını elde edememiş olan bazı gemiler de Türk gemisi olma vasfını kazanarak Türk Bayrağı çekme hakkını elde edecek ve bunlar içinden Türk Ticaret Kanununun 957 nci maddesine göre tescili zorunlu olanların Türk Gemi Siciline tescili gerekecektir. Bu madde, bu durumda olan gemilerin Türk Gemi Siciline tescili zorunluluğunu ve bunun yaptırılması gereken süreyi belirtmek amacıyla düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, gemi sicilinin gerçek hukukî duruma uygunluğunu

sağlamak üzere, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdikten sonra gemi siciline tescil edilmiş hususlarda meydana gelecek bütün değişikliklerin de gecikmeksizin sicil müdürlüğüne bildirilmesi zorunlu kılınmıştır.

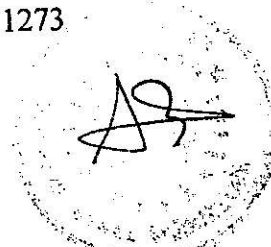
MADDE 34- Türk Ticaret Kanununun 931 inci maddesinde "gemi", 6762 sayılı Kanundakinden farklı bir suretle tanımlanmış, "deniz" yerine "su", "tekne" yerine "araç" kavramları ikame olunarak ve kendiliğinden hareket imkânını haiz olmayan araçların dahi gemi sayılacağı açıkça belirtilerek, gemi kavramının kapsamı mümkün olduğunca genişletilmiştir. Böylece, 6762 sayılı Kanunun gemi sayılmayan ama Türk Ticaret Kanunu ile gemi olma niteliğini kazanan suda yüzme kabiliyetini haiz araçların maliklerinin tescili zorunlu olan gemilerini, yeni Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde gemi siciline kaydettirmelerini sağlamak üzere bu madde düzenlenmiştir.

MADDE 35- 6762 sayılı Kanununun 868 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca gemi siciline kayıtlı bulunan bir geminin temliki için malik ile iktisap edenin mülkiyetin iktisap edene intikal edeceğine dair anlaşmaları yeterlidir. Buna karşılık, Türk Ticaret Kanununda mülkiyetin sadece sözleşme ile temliki esasından ayrılmış, 4721 sayılı Kanunda taşınır mülkiyetinin intikali için öngörülmüş olan anlaşma ve geminin zilyetliğinin nakli şart koşulmuştur. Bu durumda, yeni kanunun yürürlüğe girmesinden önce o zaman yürürlükte olan hükümlere göre gemi mülkiyetini sadece anlaşma ile iktisap etmiş olan kimselere, kendilerini Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde gemi maliki olarak sicile kaydettirebilmek imkânını tanımak gerekmiştir. Bu suretle bir yandan sicilin gerçek hukukî duruma uygunluğu sağlanabilecek, diğer yandan bu kimselerin sahip olduğu mülkiyet hakkı aleniyet kazanmış olacaktır.

MADDE 36- Türk Ticaret Kanununda, 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, gemi ipoteğinin derecesi bakımından 4721 sayılı Kanunun taşınmaz rehni hakkındaki hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Taşınmaz rehinde kabul edilmiş sabit dereceler sistemine göre taşınmaz rehni kendinden önce gelen veya aynı derecede bulunan diğer bir rehin hakkının düşmesi ile kendiliğinden onun yerine geçmez. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte bir gemi üzerinde ipotek hakkı sahibi olan alacaklıya, önceden olduğu gibi, kendinden önce gelen veya aynı derecede bulunan diğer bir gemi ipoteğinin düşmesi hâlinde onun terkinini istemek hakkının verilmesi uygun bulunmuştur.

MADDE 37- 6762 sayılı Kanunda navlun sözleşmelerinde taşıyanın alacaklarının temini için ona tanınmış olan teminatlar, Kanunun alındığı Alman hukukuna uygun olarak şahsî bir def'i mahiyetindeki "yükü teslimden kaçınma hakkı" ile aynı tesirli "rehin hakkı"dır. İsviçre hukukunda bu şahsî ve aynı tesirli teminatlar, "hapis hakkı" adı altında bir araya toplanmıştır. Türk Ticaret Kanununun 1201 inci maddesinde, İsviçre hukukunda ve 4721 sayılı Kanunda tercih edilen hapis hakkı sistemi benimsenmiş olduğundan, navlun sözleşmesinde taşıyanın alacaklarının temini için ona tanınmış olan bütün şahsî ve aynı teminatların, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte ifa edilmeye başlanmış olan sözleşmelerden doğan alacaklar için alacaklısı lehine hapis hakkına dönüşeceği kabul edilmiş ve bu husus açıklığa kavuşturulmuştur.

MADDE 38- Türk Ticaret Kanunu ile 6762 sayılı Kanunun müşterek avarya ile ilgili hükümlerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Türk Ticaret Kanununun 1273

üçüncü maddesinde müşterek avarya ile ilgili York - Anvers kurallarının belli tarihli bir metnine değil, en son tarihli metninin Sigortacılık Genel Müdürlüğü ile Denizcilik Müsteşarlığı tarafından oluşturulacak bir İhtisas Komitesi tarafından yapıp, Resmî Gazetede orijinal metni ile birlikte yayımlanarak ilân edilecek Türkçe çevirisine yollama yapılmak suretiyle, Kanun hükümlerinin bir süre sonra uygulamanın gerisinde kalması önlenmiştir. Ancak, bunun sonucunda 6762 sayılı Kanunda müşterek avaryadan sayılan bazı hâller, müşterek avarya olmaktan çıkmış veya yeni bazı müşterek avarya hâlleri kabul edilmiş olacaktır. Bunun sonucunda doğabilecek bazı tereddütleri önlemek üzere müşterek avarya sayılan hâllerin hangi Kanun zamanında başlanan yolculuktan doğmuş iseler, o Kanuna tâbi olacakları açıklığa kavuşturulmuştur.

MADDE 39- Türk Ticaret Kanununda gemi alacaklısı hakkının düzenlenmesinde, 6/5/1993 tarihli Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Cenevre Sözleşmesi esas alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1235 inci maddesinde on bent hâlinde sayılan, sahibine gemi alacaklısı hakkı veren alacaklar, Türk Ticaret Kanununda Cenevre Sözleşmesine uygun olarak altı bende indirilmiş, bunlardan ikisinin ise, ancak belli bazı zararların sonucunu oluşturdukları veya bu zararlardan doğdukları takdirde sahiplerine gemi alacaklısı hakkı verecekleri kabul edilmiştir. Ayrıca, Sözleşmenin tanıdığı yetkiye dayanılarak müşterek avarya gârame alacakları da gemi alacağı olarak düzenlenmiştir. Bu durumda Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce 6762 sayılı Kanuna göre doğmuş olup da, Türk Ticaret Kanunu uyarınca gemi alacaklısı hakkı bahşetmeyen alacakların sahiplerinin, kazanılmış haklarına hâlei vermemek için, bu alacakların 6762 sayılı Kanuna tâbi olmaya devam edecekleri tasrih olunmuştur.

MADDE 40- Hükümde belirtilen 1976 tarihli Sözleşme 1/7/1998 tarihinde, 1992 tarihli Sözleşmeler de 17/8/2002 tarihinde Türkiye bakımından yürürlüğe girmiştir. Bu üç Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin tamamlayıcı hükümleri içeren Türk Ticaret Kanununun 1328 ilâ 1349 uncu maddeleri hükümleri, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak uygulanacaktır. Ancak, anılan Sözleşmelerin üçü de Resmî Gazetelerde yayımlandıkları şekilde doğrudan uygulanacak hükümler içerdiğinden, yürürlüğe girdikleri tarihten başlayarak meydana gelen olaylara hâlen uygulanmaktadır. Bu sebeple, örneğin, enkaz kaldırmaya ilişkin olarak 1/7/1998 tarihinden sonra doğmuş olan alacaklar için 1976 tarihli Sözleşmenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca sorumluluğun sınırlandırılması hakkı doğmuştur. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylarda, Kanunun 1331 inci maddesi uyarınca artık enkaz kaldırma alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlandırılması yoluna gidilemeyecektir.

MADDE 41- Türk Ticaret Kanununun Beşinci Kitabının Sekizinci Kısımında yer alan Cebri İcraya İlişkin Özel Hükümler, 6/5/1993 tarihli Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Cenevre Sözleşmesi ile bunu tamamlamak üzere kabul edilen 12/3/1999 tarihli Gemilerin İhtiyatı Hazine İlişkin Milletlerarası Cenevre Sözleşmesi esas alınarak, özel surette düzenlenmiştir. Bunun sonucunda, deniz hukukunda cebri icra tamamen yenilenmiş ve milletlerarası hukuka uygun duruma getirilmiştir. Bu esaslı değişiklik karşısında dahi, önceki hükümlere göre geminin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan icra takibinin kesinleşmiş olması veya yapı hâlindeki bir gemiye icraî haciz konulmuş bulunması hâlinde, takibi o noktaya kadar getirmiş olan alacaklının kazanılmış haklarına zarar verilmemesi için paraya çevirmede takibin kesinleştiği veya yapıya icraî haciz konulduğu tarihteki hükümlerin uygulanacağı kabul

edilmiştir. Usul ve icra hukukuna ilişkin yasal düzenlemelerin derhal uygulanacağı ilkesine uygun olarak, geri kalan hâllerde Türk Ticaret Kanununun hükümleri ve bu Kanun uyarınca 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa eklenen gemilerin cebri icrasıyla ilgili özel hükümler, başlamış icra işlemlerine ve derdest geçici hukukî himaye başvurularına uygulanacaktır. Ancak, 5 inci maddede ifade edilen kazanılmış haklara ilişkin genel kural burada da uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla, tamamlanmış işlemler, Türk Ticaret Kanununun ve bu Kanunun kanunlaşp yürürlüğe girmesiyle geçersiz hâle gelmeyecektir. Örneğin, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmeden önce bir geminin ihtiyatî tedbir yoluyla seferden men edilmesine ilişkin başvuru yapılmış, ancak henüz karara bağlanmamışsa, bu başvuru Türk Ticaret Kanununun 1353 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca reddedilecektir. Buna karşılık ihtiyatî tedbir başvurusu kabul edilmişse, süresi içinde uygulanmış olmak kaydıyla, geçerliliğini sürdürecektir. Böyle bir ihtiyatî tedbiri tamamlamak üzere 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 109 uncu maddesi uyarınca açılacak davalar bakımından, Türk Ticaret Kanununun 1376 nci maddesi uyarınca bir aylık süre uygulanacaktır. Aynı şekilde, Türk Ticaret Kanununun 1352 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca deniz alacağı niteliğinde olmayan bir alacak için ihtiyatî haciz isteminde bulunulmuş ve fakat henüz karar verilmemişse, bu başvuru Türk Ticaret Kanununun 1353 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca reddedilecektir. Buna karşılık, Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmeden önce böyle bir başvuru kabul edilmişse, verilen bu karar geçerliliğini koruyacaktır; karar henüz uygulanmamışsa, Türk Ticaret Kanununun 1364 ve devamındaki hükümlere tâbi olacaktır; ancak, karar uygulanmışsa, bulunduğu aşamadan sonraki işlemler bakımından Türk Ticaret Kanunu ve 2004 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olacaktır. 6762 sayılı Kanunun 1235 inci maddesi uyarınca gemi alacağı sayıldığı hâlde, Türk Ticaret Kanununun 1320 nci maddesi uyarınca aynı nitelikte bulunmayan alacaklar için rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılmışsa, bu takip ve takip kapsamında yapılan işlemler (Kanunun 39 uncu maddesi uyarınca gemi alacağının 6762 sayılı Kanuna tâbi kalacağı ilkesi ile uyumlu olarak) geçerli olarak kalacaktır.

MADDE 42- Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde kabul edilen genel ilke, sigorta sözleşmeleri bakımından tekrar edilmiş ve hükmün etkisinin bir yıl süreyle devam edeceği bildirilmiştir. Özellikle zarar sigortalarında, Türk Ticaret Kanununun 1411 inci maddesinde öngörülen sigorta döneminin genellikle bir yıl olması sebebiyle böyle bir hükmün kabulü gerekli görülmüştür. Ancak, bu bir yıllık süre içinde, Türk Ticaret Kanununun sigorta ettireni, sigortalıyı ve lehtarını koruyan hükümlerinin uygulanması uygun görüldüğünden, birinci fıkranın ikinci cümlesinde bu yönde bir istisna hükmü kabul edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi doğrultusunda, yenilenen sigorta sözleşmelerinin artık Türk Ticaret Kanununa tâbi olacağı öngörülmüştür.

MADDE 43- Türk Ticaret Kanununun 1452, 1486 ve 1520 nci maddelerinde sigorta sözleşmesine ilişkin genel hükümler, zarar sigortaları ve can sigortaları bakımından koruyucu hükümler sıralanmıştır. Ayrıca, 1488 inci maddede, tontinler bakımından 6762 sayılı Kanunun 1333 üncü maddesinde öngörülen butlan hükmü kaldırılmıştır. Bu düzenlemelerin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte, 6762 sayılı Kanun döneminde yapılmış sigorta sözleşmelerine de uygulanması

gerekli görülmüştür. Madde, bu amaç doğrultusunda kaleme alınmıştır.

MADDE 44- Birinci fıkra: 1086 sayılı Kanunun 303 üncü maddesi, 6762 sayılı Kanunda yer alan ticarî defterlerle ispata ilişkin özel hükümler kaldırılınca konusuz kalmıştır. Türk Ticaret Kanunu ticarî defterlerin içerdiği kayıtlara herhangi bir özel hüküm ve hukukî güç tanımamaktadır. Bu sebeplerle, 1086 sayılı Kanunun 303 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

İkinci fıkra: 18/4/1929 tarihli ve 1424 sayılı ilk İcra ve İflâs Kanununda, gemilere ilişkin olarak yer alan tek hüküm "Gayri menkul tabiri gemilere de şamildir" kuralını içeren 29 uncu maddenin ikinci fıkrası idi. Bu hüküm, İsviçre'nin Gemi Siciline İlişkin Federal Kanununun 54 üncü maddesinden alınmıştı. 1424 sayılı Kanunun kabulünden sonra, bu alanda yeni bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiş ve hâlen yürürlükte bulunan 2004 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu Kanunda, 1424 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrası, bu kez 23 üncü maddenin son fıkrası olarak tekrar edilmiştir. Ancak, bu genel atfa rağmen, 2004 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci ilâ üçüncü fıkralarında, 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 92 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında, 136 ncı maddesinde, 300 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve 342 ncı maddesinde, gemilere ilişkin özel hükümlere yer verilmiştir. Ardından, 6762 sayılı Kanun ile birlikte 6763 sayılı Kanun da kabul edilmiştir. 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesi uyarınca 2004 sayılı Kanunun çeşitli hükümlerinde gemiler ile ilgili değişiklikler yapılmış ve yeni hükümler eklenmiştir.

6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesi uyarınca 2004 sayılı Kanunun şu hükümlerinde gemilere ilişkin düzenleme yapılmıştır: 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ve ikinci fıkrası, 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası, 26 ncı maddesinin ilk üç fıkrası, 27 ncı maddesinin ikinci fıkrası, 28 inci maddesinin her iki fıkrası, 29 uncu maddenin her iki fıkrası, 31 inci maddenin birinci cümlesi, 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının ilk iki cümlesi, 97 ncı maddenin yedinci fıkrası, 136 ncı madde, 144 üncü maddenin beşinci fıkrası, 153 üncü maddenin üçüncü fıkrası, 206 ncı maddenin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi, 257 ncı maddenin son iki fıkrası, 288 inci maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri.

Son olarak da 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun uyarınca 2004 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin beşinci fıkrası, 92 ncı maddesinin dördüncü fıkrası ve 300 üncü maddesinin birinci fıkrası hükümlerinde gemiler hakkında düzenlemelere yer verilmiştir. Bütün bu düzenlemeler karşısında, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ile ikinci fıkrasındaki genel atıfların kapsamı tereddütlere yol açmıştır.

Türk Ticaret Kanununun 936 ncı maddesi uyarınca, bir sicile kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın bütün gemiler taşınır eşyadan kabul edilmiş, 937 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca da yalnızca Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre 2004 sayılı Kanunun taşınmaz hükümlerine tâbi tutulan gemiler bu kuralın dışında bırakılmıştır. Türk Ticaret Kanununun 1350 ilâ 1400 üncü maddelerinde deniz hukukunda cebri icraya ilişkin yeni özel hükümler düzenlenmiştir. Burada hüküm bulunmayan hâllerde, Türk Ticaret Kanununun 1351 inci maddesi gereğince 2004 sayılı Kanunun hükümleri Türk Ticaret Kanununun 936 ncı maddesi ve 937 ncı maddesinin birinci fıkrası ile çizilen çerçevede uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla, 2004 sayılı Kanunun ve Türk Ticaret Kanununun deniz hukukunda cebri icraya ilişkin özel

hükümlerini uyumlaştırmak amacıyla, yeni düzenlemeler yapılması gerekmiştir. Bu düzenlemeler hazırlanırken, 1932, 1956 ve 1965 yıllarında kabul edilen hükümler tek tek incelenmiş, Türk Ticaret Kanununda benimsenen yeni sistem ile karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda bazı hükümlerde değişiklik yapılmasına gerek görülmemiştir. Nitekim, 2004 sayılı Kanunun gemi siciline bildirim yapılmasını öngören 44 üncü maddesinin beşinci fıkrası, 238 inci maddesinin üçüncü cümlesi ve 300 üncü maddesinin birinci fıkrası hükümleri, borçlunun iktisap ettiği gemi üzerindeki aynı hakların alacaklı tarafından tescilinin istenebilmesine ilişkin 94 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü ve 342 nci madde yeni düzenlemede de uygulanacağından, değişiklik yapılmadan muhafaza edilmiştir. Buna karşılık, çok sayıda başka maddede yeni hükümlerin kabulü yoluna gidilmiş, ayrıca 2004 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin "gemiler hakkında" nasıl uygulanacağını göstermek üzere anılan Kanuna 31/a, 144/a ve 153/a maddeleri eklenmiştir. Öte yandan, deniz hukukundan bağımsız olarak, 2004 sayılı Kanunun 179/a maddesinde bazı değişikliklerin yapılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (a) bendi- 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi 1932 yılında kabul edilirken tek fıkra içinde dört bent hâlinde düzenlenmişti. Sonraki yıllarda yapılan değişiklikler sırasında maddenin fıkralara bölündüğü izlenimi doğmuştur. Bu sebeple yasama çalışmalarında ve uygulamada 23 üncü madde dört fıkralık bir hüküm gibi değerlendirilmiştir. Kanun hazırlanırken, öncelikle bu konudaki tereddütlerin giderilmesi uygun bulunmuştur. Bu amaçla madde yeniden düzenlenmiş ve iki fıkraya bölünmüştür. Birinci fıkra kendi içinde üç bende ayrılmaktadır; bu bentler, önceki düzenlemenin ilk üç hükmünü içermektedir. Yeni düzenlenen ikinci fıkra ise, uygulamada 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrası olarak atıf yapılan hükmünün tümüyle yeniden düzenlenmiş hâlidir. Kanunun gerekçesinde, madde hükümlerine atıf yapılırken, esasında 1932 yılında kabul edilen ilk metne de uygun olan yeni düzenleme esas alınmıştır.

2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendine 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (a) bendi uyarınca yapılan eklemeye göre, 2004 sayılı Kanunun uygulanmasında "ipotek" terimi "gemi ipotekleri"ni de anlatmaktadır. Buna rağmen Kanunun çeşitli hükümlerinde "gemi ipoteği" ibaresine yer verildiğinden, 23 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci bendindeki hükmün amacı hakkında tereddütler doğmuştur. Bu sebeple yeni düzenlemede, "gemi ipoteği" ibaresinin ilgili hükümlerde açıkça kullanılması tercih edilmiştir. Dolayısıyla, 23 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci bendindeki ibare çıkarılmış ve yeniden düzenlenen 31/a maddesinin yedinci fıkrasında, 136 ncı maddede, 144/a maddesinde ve 153/a maddesinin ikinci fıkrasında "gemi ipoteği" terimine yer verilmiştir.

Maddenin, 6763 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin (a) bendi uyarınca değişik ikinci fıkrasının tümüyle yeniden kaleme alınması gerekmiştir. İki cümle hâlinde düzenlenen fıkranın birinci cümlesinde, Türk Ticaret Kanununun 936, 937 ve 1351 inci maddelerine uygun olarak, bayrağı ve sicili dikkate alınmaksızın bütün gemilere 2004 sayılı Kanunun taşınırlara ilişkin hükümlerinin uygulanacağı, açıkça öngörülen istisnaların ise bu temel kuralın dışında bırakıldığı açıklanmıştır. Buna göre, saklı tutulan istisnalar 2004 sayılı Kanunda yer alan hükümler ile sınırlı değildir; taşınmazlara ilişkin bazı cebri icra hükümlerinin gemilere de uygulanacağını öngören Türk Ticaret Kanunu hükümleri (örneğin, 1381, 1383 üncü maddeler) de saklı tutulmuştur. Ayrıca, her türlü tereddüdü önlemek amacıyla, 2004 sayılı Kanuna çeşitli yeni hükümlerin (örneğin, 136, 144/a, 153/a maddeleri) eklenmesi ve böylece

taşınmazlara ilişkin hangi hükümlerin gemilere uygulanacağını açıkça bildirilmesi yoluna gidilmiştir.

2004 sayılı Kanunda, gemi siciline verilecek şerhlerin hukukî etkisine ilişkin genel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu eksikliği gidermek amacıyla 23 üncü maddenin ikinci fıkrasına ikinci cümle hükmü eklenmiş ve anılan şerhler Türk Ticaret Kanununda bu hususu düzenleyen 977 nci madde hükmüne tâbi tutulmuştur. Yeni düzenlemede, çok sayıda hüküm uyarınca, cebri icra işlemleri hakkında gemi siciline şerhler verilecektir (örneğin, yeni 31/a, 136, 144/a, 153/a maddeleri ile 2004 sayılı Kanunun değiştirilmeden yürürlükte kalacak olan 44 üncü maddesinin beşinci fıkrası, 166 ncı maddesi, 288 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi, 300 üncü maddesinin birinci fıkrası). Ayrıca, 2004 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin yerine geçen Türk Ticaret Kanununun 1366 ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre de haciz gemi siciline şerh edilecektir; aynı hüküm Türk Ticaret Kanununun 1382 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca kesin hacizde de uygulanacaktır. Bütün bu şerhler, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin yeniden düzenlenen ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca Türk Ticaret Kanununun 977 nci maddesindeki genel kurala tâbi olacaktır.

İkinci fıkranın (b) bendi- İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilâmlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun, 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin birinci fıkrasının (y) bendi uyarınca değişik 26 ncı maddesinde geçen gemilere ilişkin ibarelerin çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (c) bendi- İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilâmlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun, 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca değişik 28 inci maddesinin başlığında ve hükümlerinde geçen gemilere ilişkin ibarelerin çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (ç) bendi- İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilâmlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun, 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca değişik 29 uncu maddesinde geçen gemilere ilişkin ibarelerin çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (d) bendi- İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilâmlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun, 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca değişik 31 inci maddesinin başlığında ve birinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen gemilere ilişkin ibarelerin çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (e) bendi- 2004 sayılı Kanunun ikinci bâbının birinci kısmında “para ve teminattan başka borçlar hakkında ilâmların icrası” düzenlenmiştir (2004 sayılı Kanunun 24 ilâ 31 inci maddeleri). Bu hükümlerde, gemilerle ilgili çeşitli kurallar yer almaktadır. Bu kuralların tümünün yerine geçmek üzere “Gemilere ve bunlarla ilgili aynı haklara ilişkin ilâmların icrası” başlıklı yeni 31/a maddesinin düzenlenmesi ve gemilere ilişkin ilâmlı icra hükümlerinin bir araya getirilmesi uygun görülmüştür. İlâmların icrasına ilişkin müşterek hükümler (2004 sayılı Kanunun 34 ilâ 41 inci maddeleri) nitelikleri uygun düştükçe yeni 31/a maddesi hakkında da uygulama alanı bulacaktır. Bu düzenleme karşısında gerek kalmayan 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası ve 27 ncı maddesinin ikinci fıkrası tümüyle

kaldırılmış; 26 ncı maddesinin ilk üç fıkrasında, 28 ile 29 uncu maddelerinde ve 31 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi hükümlerinde geçen "gemi" ile ilgili ibareler çıkarılmıştır; ayrıca, 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasına eklenen yeni ikinci cümle hükmü karşısında, 28 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi hükmü de tekrar edilmemiştir.

2004 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen yeni 31/a maddesinin birinci fıkrasında, kesinleşme şartı düzenlenmiştir. 1086 sayılı Kanunun 426/J maddesi ve 433 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez. 2004 sayılı Kanunun yürürlükteki 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca sicile kayıtlı Türk gemileri taşınmaz hükmündeysen de, bu kuralın 2004 sayılı Kanunda yer alması sebebiyle, 1086 sayılı Kanundaki kesinleşme şartına ilişkin düzenlemenin Türk gemilerine uygulanması şüpheli gözükmekteydi. Her ihtimalde, sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, yabancı gemiler bakımından bu kuralın uygulanması mümkün değildi. Gemilerin yüksek ekonomik değerleri ve gemiyle ilgili çatışan çıkarlar dikkate alındığında, gemiler üzerindeki aynı hak çekişmelerinde, ilâmın kesinleşmesi şartını aramak uygun görülmüştür. Bu amaç doğrultusunda, 31/a maddesinin birinci fıkrasında kabul edilen hükme göre, bayrağına ve bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilere ve bunlarla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe icra edilemeyecektir. Bu kuralın uygulama alanının sicile kayıtlı gemilerle sınırlı tutulmaması, iki gerekçeye dayanmaktadır. Türk Ticaret Kanununun 935 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen gemilerin tescili, aynı Kanunun 956 ncı maddesi uyarınca isteğe bağlıdır; oysa bu gemiler de çok yüksek değerler ifade edebilmektedir ve el değiştirme hâlinde karasularını terk edip cefrî icra işlemlerinin dışına çıkartılabilecektir. Yabancı bayraklı gemilerde ise, sicile tescil şartları bayrak hukukuna göre belirleneceğinden, Türk hukukunun sicile tescil kısıtlarını esas alarak, ilâmların kesinleşmesiyle ilgili bir hüküm kabul etmek uygun olmayacaktır. Aksiine, yabancı bir devletin bayrağını taşıyan gemi, Türkiye'de aynı hak çekişmesine konu olmuşsa, bu çekişmenin kesin hükümle sona ermesini beklemek gerekmektedir. Gemi, davadan önce veya dava sırasında ihtiyaten haczedilmişse, ilâm kesinleşene kadar geçecek sürenin sakıncalı sonuçları, Türk Ticaret Kanununun 1386 ncı maddesinde tanınmış olan erken satış imkânı sayesinde ortadan kaldırılabilecektir.

Yeni 31/a maddesinin ikinci fıkrası, mahkeme kararının sicile veya konsolosluğa bildirimini öngörmektedir. Bu fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri 2004 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının ilk iki cümlesiyle ikinci fıkrasından alınmış, böylece o düzenlemeler, doğrudan gemilere ilişkin ilâmlı icraya uyarlanmıştır. 2004 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesindeki hükmün burada tekrar edilmesine gerek görülmemiştir, çünkü, yukarıda (a) bendi için açıklandığı üzere, sicile verilen şerhin hukukî etkisi, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin yeniden düzenlenen ikinci fıkrasında genel hüküm olarak öngörülmüştür. Yeni 31/a maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesi hükmü, Türk Ticaret Kanununun 1366 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında ve 1384 üncü maddesinde öngörülen kurallara uygun olarak kaleme alınmıştır. Sicile verilecek şerhin hukukî etkisi Türk Ticaret Kanununun 977 ncı maddesinin ikinci fıkrasında öngörüldüğünden, 2004 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin burada tümüyle tekrar edilmesine gerek görülmemiştir; ancak, 29 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde öngörülen düzenlemeye ihtiyaç bulunduğundan, yeni 31/a maddesinin

ikinci fıkrasının beşinci cümlesine bu doğrultuda bir ilave yapılmış ve şerhten sonra zilyetliği elde eden kişi aleyhine yeni bir ilâm alınmasına gerek bulunmadığı açıklığa kavuşturulmuştur.

Yeni 31/a maddesinin üçüncü ilâ altıncı fıkraları geminin teslimine ilişkin ilâmların nasıl uygulanacağını göstermektedir. 2004 sayılı Kanunun yürürlükteki 23 üncü maddesinin ikinci fıkrası, sicile kayıtlı Türk gemilerini "taşınmaz", sicile kayıtlı olmayan Türk gemilerini ve bütün yabancı bayraklı gemileri "taşınır" hükmünde saydığından, gemilerin teslimine ilişkin ilâmların icrasında 2004 sayılı Kanunun, yerine göre 24 üncü veya 26 ncı maddeleri uygulama alanı bulmaktaydı. Ancak, takip yolu açısından böyle bir farklılık gözetilmesi uygun görülmemiştir, çünkü taşınırlara ilişkin 24 üncü maddenin üçüncü ilâ altıncı fıkraları sicile kayıtlı olan gemiler, 26 ncı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları kayıtlı olmayan gemiler hakkında da uygulanması gereken düzenlemeler içermektedir. Bu sebeple, yeni 31/a maddesinin üçüncü ilâ altıncı fıkralarında, gemilerin tahliyesine ve teslimine ilişkin ilâmların icrası ortak kurallara bağlanmıştır. Bu kurallar düzenlenirken 2004 sayılı Kanunun 24, 26 ve 27 nci maddeleri esas alınmıştır. Bu ilke uyarınca üçüncü fıkra, 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarıyla 26 ncı maddesinin birinci fıkrası esas alınarak düzenlenmiştir.

Yeni 31/a maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi, 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile 26 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kaleme alınmıştır. Buna göre, ilâm borçlusu gemiye zilyet olmasına rağmen gemiyi teslim etmezse, ilâmın hükmü zorla icra olunacaktır. Gemi, dava açılmadan önce veya dava sırasında ihtiyaten haczedilmişse, gemiye çıkılarak, gerekirse kolluk güçlerinin yardımıyla tahliye ve teslim işlemleri tamamlanacaktır. Geminin seferde bulunması ihtimalinde, Türk Ticaret Kanununun 1367 nci maddesi uyarınca işlem yapılacaktır. Yabancı bayraklı gemi Türk karasularını terk etmişse, dönüşüne kadar yapılacak bir işlem kalmayacaktır. İlâm borçlusu gemiye zilyet değilse, dördüncü fıkranın ikinci cümlesi devreye girecektir. Bu hükümde öngörülen iki seçenekten birinci bent, 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrasından, ikinci bent ise 2004 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Sicile kaydedilebilen bir taşınır olan gemi hakkında bu hükümlerin seçenekli olarak işletilmesi mümkün görülmüştür. Birinci seçenekte, alacaklı, geminin ilâmda yazılı değerinin alınmasını isteyebilecektir. Borçlu bu değeri ödemezse, ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın söz konusu değer kendisinden haciz yoluyla tahsil olunacaktır. Gemi, Türk Ticaret Kanununun 1370 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca teminat karşılığında serbest bırakılmışsa, icra dairesi doğrudan teminatı paraya çevirerek ödeme yapabilecektir. Geminin değeri ilâmda yazılı değilse ve taraflar değer üzerinde anlaşamıyorlarsa, icra memuru tarafından seçilecek bilirkişi heyetine tespit ettirilecektir. Geminin hangi andaki değerinin esas alınacağı hususu tereddütlere yol açmaktadır. Bir yandan gemiler yıpranma sebebiyle sürekli değer kaybetmektedir; diğer yandan ise ekonomik dengelerdeki dalgalanmalar sebebiyle ani değer artışlarına da uğrayabilmektedir. Bu konuda duyulabilecek tereddütleri gidermek amacıyla, kıymet takdirinin yapıldığı ânın esas alınması uygun görülmüştür. İkinci seçenekte ise alacaklı, gemiye zilyet olan üçüncü kişiye karşı borçlunun sahip olduğu hakları kullanabilecektir. Şu kadar ki, üçüncü kişi, davadan sonra ve hükümden önce gemi siciline tescil edilmiş bir sözleşmeye dayanarak gemiye zilyet ise, yalnızca birinci seçenek doğrultusunda geminin ilâmda yazılı değerinin tahsili yoluna gidilebilecektir.

Yeni 31/a maddesinin beşinci fıkrasında, 2004 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki kural tekrarlanmıştır. Bu hükme göre, gemi alacaklıya teslim edildikten sonra, borçlu veya üçüncü kişi, haklı bir sebep olmaksızın gemiye yeniden girerse, ayrıca bir mahkeme kararı alınmasına gerek olmaksızın, bu kişiler zorla çıkartılır. Kanunla getirilen düzenlemeye aynen korunacak olan 2004 sayılı Kanunun 342 nci maddesi uyarınca, gemiye yeniden giren borçlu 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 290 ıncı maddesi hükmüne göre cezalandırılacaktır.

Yeni 31/a maddesinin altıncı fıkrasında, 2004 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine yer verilmiştir. Geminin teslimi aşamasında, ilâm borçlusuna ait olmayan konteyner, yakıt ve makine yağı, kumanya, istif malzemesi gibi çeşitli eşya, ilâm uyarınca yapılacak teslim işleminin dışında bırakılmışsa, bu gibi eşya hakkında, altınca fıkra hükmü işletilecektir.

Yeni 31/a maddesinin yedinci fıkrası, gemiler üzerinde kurulabilecek sınırlı aynı haklara ilişkin ilâmların icrasını düzenlemektedir. Hüküm kaleme alınırken, 2004 sayılı Kanunun 31 inci maddesi esas alınmıştır. Bu maddenin birinci cümlesinde, yalnızca, gemiler üzerindeki intifa hakkının kurulmasına veya kaldırılmasına ilişkin ilâmlar düzenlenmiştir. Ancak, bu hükmün intifa haklarıyla sınırlı tutulmayarak, gemi üzerinde kanundan veya sözleşmeden doğan ipoteklerin kurulmasına veya kaldırılmasına ilişkin ilâmlara da teşmil edilmesi gerekli görülmüştür. Yabancı bir sicile kayıtlı gemiler üzerindeki haklara ilişkin ilâmların ilgili sicil ülkesinde tenfizi gerekeceğinden, bu tür ilâmlar hakkında hüküm sevk edilmesine gerek görülmemiştir.

Yeni 31/a maddesinin sekizinci fıkrasında ise, gemilere ilişkin bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrası hakkında 2004 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin aynen uygulanacağı, oluşabilecek tereddütleri gidermek üzere bildirilmiştir.

İkinci fıkranın (f) bendi- Türk Ticaret Kanununun 1366 ncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca icra müdürü, ihtiyatî haciz kararını geminin kayıtlı olduğu sicile bildirmekle yükümlüdür. Aynı Kanunun 1382 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca bu kural gemilerin kesin haczinde de uygulanır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde aynı kuralın tekrar edilmesine gerek kalmamıştır. Dolayısıyla, sicile yapılacak bildirim hakkındaki kaydın metinden çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (g) bendi- 2004 sayılı Kanunun 97 ncı maddesi, 3/7/1940 tarihli ve 3890 sayılı Kanun ile tümüyle yeniden kaleme alınmıştı. Bu hükmün yedinci fıkrası, 6763 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin (h) bendi ile değiştirilmiş ve hükmün uygulama alanına, sicile kayıtlı kiralanan gemiler de eklenmiştir. Ancak, kiralanan gemilerdeki hapis hakkına tâbi eşya ile ilgili bu düzenleme, yalnızca sicile kayıtlı gemilere değil, gemi kira sözleşmesine konu olan her türlü gemiye uygulanacak niteliktedir. Bu sebeple yapılan değişiklik uyarınca, hükmün uygulama alanı her türlü gemiye teşmil edilecek şekilde genişletilmiştir.

İkinci fıkranın (ğ) bendi- 2004 sayılı Kanunun, taşınmazların satışına ilişkin hükümlerinin sicile kayıtlı Türk gemilerine uygulanacağını öngören 136 ncı maddesi Türk Ticaret Kanunundaki hükümler doğrultusunda yeniden kaleme alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, Türk Ticaret Kanununun 1383 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan temel kural tekrar edilmiş ve bayrağına bakılmaksızın sicile kayıtlı bütün gemilerin, 2004 sayılı Kanunun taşınmazların satışına

ilişkin hükümlerine tâbi tutulduğu vurgulanmıştır. Yeni düzenlemede, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden "gemi ipoteği" ibaresi çıkarıldığından, 136 ncı maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine de bu doğrultuda bir ekleme yapılmıştır.

İkinci fıkranın (h) bendi- Türk Ticaret Kanununun 1383 üncü maddesine göre, sicile kayıtlı bütün gemiler, 2004 sayılı Kanunun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine, kayıtlı olmayan gemiler ise aynı Kanunun taşınurların satışına ilişkin hükümlerine göre paraya çevrilirler. 2004 sayılı Kanunda, cebri satışa ilişkin hükümleri, "paranın paylaşılması" başlıklı hükümler (138 ilâ 144 üncü maddeler) izlemektedir. Bu hükümlerin içinde yalnızca 144 üncü maddenin 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (j) bendi uyarınca eklenmiş beşinci fıkrası, sicile kayıtlı gemiler bakımından özel bir hüküm içermekteydi. Bu sebeple yeni düzenlemede, paranın paylaşılmasına ilişkin hükümlerin "gemiler hakkında" nasıl uygulanacağını göstermek üzere yeni 144/a maddesinin kabul edilmesi uygun görülmüştür. Bu düzenleme uyarınca anılan hükümler, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilerin satışına uygulanacaktır. Ancak, sıra cetveli bakımından Türk Ticaret Kanunu gemiler için özel hükümler kabul ettiğinden, o hükümlerin saklı tutulması gerekmiştir. Konu bütünlüğü sebebiyle, 2004 sayılı Kanunun 144 üncü maddesinin 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (j) bendi uyarınca eklenmiş beşinci fıkrası hükmünün yeni 144/a maddesinin ikinci fıkrasına alınması uygun görülmüştür. Yabancı sicile kayıtlı gemiler bakımından, Türk Ticaret Kanununun 1366 ncı maddesinin dördüncü fıkrası ve 1384 üncü maddesi hükümlerine uygun olarak, bildirimin konsolosluga yapılması kabul edilmiştir.

İkinci fıkranın (ı) bendi- 2004 sayılı Kanunda gemilere ilişkin çok sayıda açık kurala yer verilmiş olmasına rağmen, Beşinci Bâpta düzenlenen rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe ilişkin hükümlerde bu yönde bir açıklık yalnızca 153 üncü maddenin üçüncü fıkrasında, ipotek alacaklısının temerrüdü bakımından bulunmaktadır. Bu sebeple yeni 153/a maddesi kabul edilerek, rehnin paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin, Türk Ticaret Kanununda gösterilen genel kurallar doğrultusunda nasıl uygulanacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

Yeni 153/a maddesinin birinci fıkrası, Türk Ticaret Kanununun 1380 inci maddesinde yer alan kuralı 2004 sayılı Kanun bakımından tekrar etmektedir. Buna göre, hapis hakkının ve gemi alacaklısına tanınan rehin hakkının paraya çevrilmesinde, taşınır rehninin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler işletilecektir; çünkü, bu rehin hakları sicile tescil edilmeyen kanunî rehin hakları niteliğindedir. Sicile kayıtlı olmayan bir gemi üzerinde sözleşme ile kurulan taşınır rehninin paraya çevrilmesinde de aynı hükümler uygulama alanı bulacaktır; çünkü, Türk Ticaret Kanununun 936 ncı maddesi uyarınca gemiler taşınır hükmündedir ve Kanunun 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi uyarınca değiştirilecek olan 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine göre gemilere taşınır hükümleri uygulanacaktır; dolayısıyla gemi üzerinde taşınır rehni de 2004 sayılı Kanunun 145 ve devamındaki madde hükümlerine göre paraya çevrilecektir.

Yeni 153/a maddesinin ikinci fıkrası, Türk Ticaret Kanununun 1381 inci maddesinde yer verilen ilkeyi tekrarlamaktadır. Buna göre, 2004 sayılı Kanunun 148 ilâ 150/d maddeleri, gemi ipoteklerinin paraya çevrilmesinde uygulama alanı bulacaktır. Türk Ticaret Kanununun 1013 üncü maddesi uyarınca tescil edilebilecek kanunî

ipotepler, sonuçta gemi ipoteği niteliğinde olduğundan, hükümde, kanundan ve sözleşmeden doğan bütün gemi ipoteklerini anlatmak üzere kısaca "gemi ipoteğinin paraya çevrilmesi" ibaresi kullanılmıştır. 2004 sayılı Kanunun 136 ncı maddesi, yalnızca taşınmazların paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması bakımından bir kural getirdiğinden, aynı kuralın 2004 sayılı Kanunun 148 ve devamındaki maddelerde düzenlenen ipoteğin paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin uygulanması bakımından tekrar edilmesi uygun görülmüştür. Fıkranın üçüncü cümlesinde, 2004 sayılı Kanunun 148 inci maddesinde, yetkili icra dairesi bakımından yer alan kuralın yerine ve yalnızca iki yerdeki icra dairesinin yetkisi kabul edilmiştir. Buna göre, birinci seçenek, Türk Ticaret Kanununun 1364 üncü maddesi uyarınca ihtiyatî haciz kararını uygulamış olan icra dairesidir; yalnızca Türkiye'de sicile kayıtlı gemiler bakımından gündeme gelen ikinci seçenek ise, geminin sicile kayıtlı olduğu yer icra dairesidir. Dolayısıyla, 2004 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi, gemi ipoteklerinin paraya çevrilmesinde uygulanmayacaktır.

Yeni 153/a maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi, 2004 sayılı Kanunun 150/e ilâ 153 üncü maddelerinde düzenlenen rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe ilişkin müşterek hükümlerin, kural olarak, gemiler üzerindeki rehin haklarının paraya çevrilmesinde de uygulanacağını öngörmektedir. Ancak hükmün ikinci cümlesinde, dört bent hâlinde istisnalara yer verilmiştir. Birinci bentte yer verilen istisna uyarınca 2004 sayılı Kanunun 150/e maddesinde öngörülen satış isteme süreleri üç aya indirilmiştir; böylece gemilerin satışına ilişkin işlemlerin kısa sürede başlatılması, gemilerin değer kaybına ve limanların gereksiz işgaline engel olunması amaçlanmıştır. İkinci bentte, 2004 sayılı Kanunun uygulamada sorunlara sebep olan 150/h maddesinin uygulanması gemiler bakımından önlenmiş ve bu hükmün yerine Türk Ticaret Kanununun 1377 nci maddesinde kabul edilen genel ilkelerin işletileceği açıklanmıştır. Üçüncü bentte, sıra cetveli bakımından yine Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddelerinin uygulanacağını bildirilmesi uygun görülmüştür. Nihayet, dördüncü bende, 2004 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (k) bendi uyarınca eklenen üçüncü fıkra, atıflar düzeltilerek alınmıştır.

İkinci fıkranın (i) bendi- Bir taraftan Türk Ticaret Kanununun 376 ve 377 nci maddelerinin getirdiği sisteme uyum sağlanabilmesi, diğer taraftan iflâsın ertelenmesine ilişkin mevcut hükmün uygulamada ortaya çıkardığı bazı sorunlara çözüm getirebilmek amacıyla, 2004 sayılı Kanunun 179/a maddesi yeniden düzenlenmiştir. Düzenlemenin en önemli yeniliği, iflâsın ertelenmesi istemi üzerine, kayyımın tensip tutanağı ile atanmasının ve görevlerinin belirlenmesinin zorunlu hâle getirilmiş olmasıdır. Böylece, istemle birlikte şirketlerde ve kooperatiflerde yönetim kurulunun prosedür süresince alacaklıların ve diğer menfaat sahiplerinin zararına hareket etmeleri önlenmiş olacaktır. Bu husus, uygulamada büyük şikayetlere sebep olmuştur. İkinci yenilik, iyileştirme projesinin uygulanmasının ve iyileştirmenin sonuç verip vermeyeceğinin mahkemece izlenmesidir. Bu izlemenin pratik önemi mahkemenin iyileştirmenin mümkün olamayacağı kanaatine varması hâlinde erteleme kararını kaldırmasıdır. Bu suretle hem projenin sonuç alacak şekilde uygulanması teşvik edilmek hem de bir defa ertelenen iflâsın alınan sonuçlar ne olursa olsun sürenin bitimine kadar hükmî ifa doğurmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Madde, bunun dışında çeşitli koruma ve şeffaflık hükümlerini içermektedir.

İkinci fıkranın (j) bendi- Gemilerin cebri icra yoluyla satışında sıra cetveli, Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddelerine göre düzenlenecektir. Bu

kuralın, uygulamada açıklık sağlamak üzere, 2004 sayılı Kanunda da vurgulanması uygun bulunmuştur. Bu sebeple yeni düzenlenen 144/a maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde ve 153/a maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü bendinde, Türk Ticaret Kanununun sıra cetveline ilişkin hükümleri açıkça saklı tutulmuştur. Bu ilkeye uygun olarak, 2004 sayılı Kanunun 206 ncı maddesine 17/7/2003 tarihli ve 4949 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 52 nci maddesi uyarınca eklenen son fıkradan sonra gelmek üzere yeni bir fıkra eklenmesi uygun bulunmuştur. Bu fıkra da Türk Ticaret Kanununun sıra cetveline ilişkin hükümleri saklı tutulmaktadır. Bu ekleme yapılırca, 206 ncı maddenin üçüncü fıkrasına 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (p) bendi uyarınca eklenen ikinci cümlesine gerek kalmadığından, anılan cümle hükmü metinden çıkarılmıştır.

İkinci fıkranın (k) bendi- 2004 sayılı Kanunun 288 inci maddesinin 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (ü) bendi uyarınca değişik birinci fıkrasının dördüncü cümlesi, sicile verilecek şerhin hukukî etkisini düzenlemektedir. Yukarıda (a) bendine ilişkin gerekçede görüldüğü gibi, bu konuda 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde genel hüküm sevk edilmesi yoluna gidildiğinden, o genel hüküm karşısında tekrar niteliğinde kalan 288 inci maddenin birinci fıkrasının dördüncü cümlesinin çıkarılması gerekmiştir.

İkinci fıkranın (l) bendi- Bu bentte, 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası; 27 nci maddesinin ikinci fıkrası; 92 nci maddesinin dördüncü fıkrası; 144 üncü maddesinin beşinci fıkrası; 153 üncü maddesinin üçüncü fıkrası; 257 nci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmaktadır.

1) İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilânlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun 24 üncü maddesine, 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (b) bendi uyarınca eklenen yedinci fıkranın çıkarılması gerekmiştir.

2) İkinci fıkranın (e) bendi uyarınca 2004 sayılı Kanuna eklenecek olan yeni 31/a maddesinde, gemilere ilişkin ilânlı icra hükümleri bir araya toplanmıştır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun 27 nci maddesine 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (c) bendi uyarınca eklenen ikinci fıkranın çıkarılması gerekmiştir.

3) 6762 sayılı Kanunun yola hazır gemilerin icradaki durumunu düzenleyen 892 nci maddesi, 2004 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanunun 51 inci maddesi uyarınca değişik dördüncü fıkrasında saklı tutulmuştur. 6762 sayılı Kanunun 892 nci maddesi Türk Ticaret Kanununa alınmamıştır. Ayrıca gemilerin ihtiyatı ve kesin haczine ilişkin hükümler, Türk Ticaret Kanununun 1352 ilâ 1382 nci maddelerinde topluca düzenlenmiştir. Bu sebeplerle, 2004 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin dördüncü fıkrasına gerek kalmamış ve hüküm çıkarılmıştır.

4) 2004 sayılı Kanunun 144 üncü maddesine 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (j) bendi uyarınca eklenen beşinci fıkra çıkarılmıştır, çünkü bu hükme 2004 sayılı Kanuna eklenen yeni 144/a maddesinin ikinci fıkrasında yer verilmiştir.

5) 2004 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine 6763 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin (k) bendi uyarınca eklenen üçüncü fıkra çıkarılmıştır, çünkü bu hükme 2004 sayılı Kanuna eklenen yeni 153/a maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü bendinde yer verilmiştir.

6) 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin dördüncü fıkrası, 6762 sayılı

Kanunun donatanın sınırlı aynî sorumluluğu ile ilgili 948 inci maddesinin birinci fıkrasını tamamlayan bir hüküm niteliğindeydi. 4/6/1980 tarihli ve 17007 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme 1/7/1998 tarihinde Türkiye bakımından yürürlüğe girince, anılan 948 inci madde mülga olmuştur; dolayısıyla 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin dördüncü fıkrası da aynı tarihte mülga hâle gelmiştir. Bu sebeple hükmün çıkarılması gerekmiştir. Aynı şekilde, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin beşinci fıkrası da çıkarılmıştır; çünkü 6762 sayılı Kanunda kabul edilen yük alacaklısı hakkının yerine Türk Ticaret Kanununda, Türk eşya hukuku sistemine uygun olarak 4721 sayılı Kanunun 950 nci maddesinde öngörülen hapis hakkı kabul edilmiştir (1201, 1254, 1275 ve 1315 inci maddeler). Hapis hakkı, 4721 sayılı Kanunun Eşya Hukukuna ilişkin Dördüncü Kitabının "Sınırlı Aynî Haklar"a ilişkin İkinci Kısımının "Taşınır Rehni"ne ilişkin Üçüncü Bölümünde, bir "Taşınır Rehni" olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin birinci fıkrasının "rehinle temin edilmiş alacak için ihtiyatî haciz yolunun kapalı olduğu" doğrultusundaki kuralı, hapis haklarıyla temin edilmiş bütün alacaklar için zaten geçerlidir. Esasen, 4721 sayılı Kanunun 950 nci maddesi uyarınca hapis hakkının varlığı, alacaklının zilyetliğinin sürmesine bağlı olduğundan, alacaklının ihtiyatî haciz istemesine fiilen gerek bulunmamaktadır. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin beşinci fıkrası da çıkarılmıştır.

Üçüncü fıkra: 29/6/1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanunun bütünüyle yürürlükten kaldırılmasını öngörmektedir.

Dördüncü fıkra: 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi içinde yer alan "hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere" ibaresi Kanundan çıkarılmıştır. Çünkü, bu ibare vergi kimlik numarasının çekin aslı unsuru olduğu izlenimini vermektedir. Oysa, hem Yargıtay Ceza Genel Kurulu hem de Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, anılan ibareyi aslî unsur olarak kabul etmemektedirler. Türk Ticaret Kanunu aslî unsurları ilgili maddede yer alan unsurlara özgülemekte, yani 3167 sayılı Kanundaki unsurları aslî nitelikte değerlendirmemektedir. Buna rağmen, söz konusu ibarenin 3167 sayılı Kanunda muhafaza edilmesi karışıklığa yol açacaktır. Onun için tartışmalara son vermek ve yorum güçlüklerine engel olmak amacıyla, anılan hükme Kanunda yer bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

MADDE 45- 6762 sayılı Kanun uyarınca çok sayıda Tüzük ve Yönetmelik yayımlanmıştır. Örnek olarak 6762 sayılı Kanunun 28 inci maddesi uyarınca yayımlanan 2/2/1957 tarihli Ticaret Sicili Tüzüğü, aynı Kanunun 865 inci maddesi uyarınca yayımlanan 31/12/1956 tarihli Gemi Sicili Nizamnamesi ve yine aynı Kanunun değişik 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yayımlanan Yönetmelik gösterilebilir. Türk Ticaret Kanununun 26 ncı maddesi ticaret sicilleri hakkında, 994 üncü maddesi de gemi sicilleri hakkında yeniden tüzükler hazırlanmasını öngörmektedir. Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca bu tüzüklerin, Türk Ticaret Kanununun kabul edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde hazırlanıp yürürlüğe konması gerekmektedir. Ancak, aradaki dönemde uygulamada tereddüt yaşanmaması ve boşluk doğmaması için ikinci fıkranın kabulü gerekmiştir. Bu hükme göre, örneğimizde ticaret ve gemi sicilleri hakkında yeni tüzükler yayımlanuncaya kadar, 2/2/1957 tarihli Ticaret Sicili Tüzüğü ile 31/12/1956 tarihli Gemi Sicili Nizamnamesi kural olarak

uygulanmaya devam edecektir. Ancak anılan tüzüklerin, Türk Ticaret Kanununa veya bu Kanuna aykırı olan hükümleri, bu kuralın dışında kalacaktır; bu tür hükümler uygulama alanı bulamayacaktır. Yeni tüzükler hazırlanıncaya kadar bu açıdan da bir boşluk meydana gelmemesi için ek bir yöntem kabul edilmiştir. Buna göre, yürürlükteki Tüzüklerin uygulanamayacak olan hükümlerinin değiştirilmesi yolu açılmıştır. Değişiklik yapılırken, ilgili mevzuatın kabulü veya değişikliği için izlenmesi gereken usul aynen takip edilecektir. Nihayet son fıkrada, birinci fıkrada öngörülen bir yıllık süre içinde ihtiyaç duyulabilecek düzenlemeler hakkında bir hüküm kabul edilmiştir. Kanunun bazı hükümlerinde, üç veya altı aylık süreler içinde tamamlanması gereken iş ve işlemler öngörülmüştür. Bu tür iş ve işlemler bakımından bir yıllık sürenin beklenmesi sakınca doğuracaktır. Çözüm olarak, yürürlükteki tüzük veya yönetmeliklerde değişiklik yapılması yöntemi benimsenmektedir. Buna göre, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesi hâlinde derhal ihtiyaç duyulacak hükümler için yürürlükteki tüzük veya yönetmeliklerde düzenlemeler yapılması yoluna gidilecektir.

MADDE 46- Yürürlük maddesidir.

MADDE 47- Yürütme maddesidir.

**TÜRK TİCARET KANUNUNUN
YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA
KANUN TASARISI**

**BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler**

A) Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, yeni Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

B) Eski hukukun ve Türk Ticaret Kanununun uygulanacağı hâller

MADDE 2- (1) Bu Kanunda aksi öngörülmemiş veya farklı bir şekilde düzenlenmemişse:

a) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olayların hukukî sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişlerse, o kanun hükümleri uygulanır;

b) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşmiş fiiller, bağlayıcılıkları ve hukukî sonuçları itibarıyla, bu tarihten sonra dahi, gerçekleştikleri tarihte yürürlükte bulunan kanuna tâbidir;

c) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylara Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra açılmış olan davalarda, mahkeme herhangi bir sebeple 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununu uygulamışsa, kararında bunu ve gerekçesini açıkça belirtir.

(3) Bu Kanunda kullanılan "eski hukuk" terimi, 6762 sayılı Kanundaki düzenleme ile ilgili mevzuatı ve mahkeme kararlarını ifade eder.

C) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki olaylara uygulanması

I- Kanunla düzenlenen ilişkiler

MADDE 3- (1) Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Türk Ticaret Kanununun ilk defa veya eski hukuktan farklı bir şekilde koruduğu bir menfaat, eski hukuk zamanındaki bir olay veya dava ile ilgili olsa bile, bu konuda Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

II- Beklenen haklar

MADDE 4- (1) Eski hukuk yürürlükte iken gerçekleşmiş olup da Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte henüz herhangi bir hak doğurmamış olaylara Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

D) Kazanılmış haklar

MADDE 5- (1) Bu Kanunda kazanılmış haklar korunur.

E) Zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler

Madde 6- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan zamanaşımı süreleri ile hak düşürücü süreler eski hukuka tâbidir.

(2) Türk Ticaret Kanununa göre zamanaşımı alacağın doğduğu tarihten itibaren belli bir sürenin geçmesiyle işleyecekse, bu hâllerde zamanaşımı süresi Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle başlar.

(3) Zamanaşımı ile hak düşürücü sürelere ilişkin diğer hususlar, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türk Ticaret Kanununa tâbidir.

F) Yollamalar

MADDE 7- (1) Bu Kanunun veya Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle, 6762 sayılı Kanunun kaldırılan veya değiştirilen maddelerine diğer mevzuat tarafından yapılmış bulunan yollamalar, Türk Ticaret Kanununda o maddeleri karşılayan hükümler varsa onlara yapılmış sayılır. Aksi hâlde, hâkim 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesini uygular. Birinci cümle hükmü, esas sözleşmeler dahil, her çeşit sözleşme, taahhütname, beyan ve benzeri metinlerdeki eski hukuka yapılmış olan yollamalar için de geçerlidir.

İKİNCİ KISIM

Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç

A) Deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davaları

MADDE 8- (1) 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kurulmuş bulunan denizcilik ihtisas mahkemesinin görmekte olduğu davalar, Türk Ticaret Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi gereğince, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından, Türk Ticaret Kanunundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevli kılınacak asliye ticaret mahkemesine devredilir.

(2) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan deniz ticaretine ve deniz sigortasına ilişkin hukuk davalarını görmekte olan mahkemeler, yargı çevreleri içinde ve görev alanlarına giren sonuçlanmamış davaları ve işleri devredemezler.

B) Bileşik faiz

MADDE 9- (1) 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, faizin ana paraya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesini öngörmüş bulunan cari hesap sözleşmeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde değiştirilir ve faize faiz yürütülmesine ilişkin hükümler ile bu sonucu doğuran düzenlemeler sözleşmeden çıkarılır; aksi hâlde anılan sürenin sonunda, söz konusu hükümler yazılmamış sayılır.

(2) Bileşik faize ilişkin düzenleme sözleşmeden çıkarılınca kadar, çıkarılmamışsa birinci fıkrada belirtilen üç aylık sürede işlemiş bulunan bileşik faiz borçludan istenebilir.

(3) Yalnız bu maddede öngörülmüş bulunan değişikliklerin yapılması damga resmi doğurmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Ticarî İşletme

A) Ticarî işletme

MADDE 10- (1) Türk Ticaret Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen Bakanlar Kurulu kararı çıkarılınca kadar yürürlükte bulunan düzenlemeler uygulanır.

B) Ticaret unvanı

MADDE 11- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren anılan Kanunun ticaret unvanına ilişkin hükümleri uygulanır.

C) Merkezleri Türkiye içinde ve dışında bulunan ticarî işletmelerin Türkiye şubelerinin tescili ve Türkiye'deki bir şirketin merkezinin yurt dışına taşınması

MADDE 12- (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan bir ticarî işletmenin veya ticaret şirketinin şubesinin Türkiye'de tescil edilebilmesi için, merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Ayrıca, kaynak ülkede tescil için ibrazı gerekli tüm belgeler ile şirketin sözleşmesi, anonim şirketlerde esas sözleşmesi, Türkiye'de tescili yapacak ticaret sicili müdürlüğüne verilir. Bundan başka, şube unvanı, adresi, şubeye ayrılmış sermaye tutarı, şubeyi mahkemeler dahil, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adları, merkez işletmenin türü, işletme konusu, sermayesinin türü ve tutarı, sicil numarası, internet sitesi, tâbi olduğu hukuk, Avrupa Birliği üyesi olup olmadığı bilgileri ilgili ticaret sicili müdürlüğüne bir beyanname ile bildirilir ve gerekli belgeler eklenir. Tescil edilecek hususlarla şubenin tesciline ilişkin ayrıntılı düzenleme Ticaret Sicili Tüzüğünde yapılır.

(2) Bir Türk şirketi, tasfiye edilmeksizin ve hedef ülkede yeniden kurulmaksızın yabancı bir ülkeye taşınabilir. Bunun için:

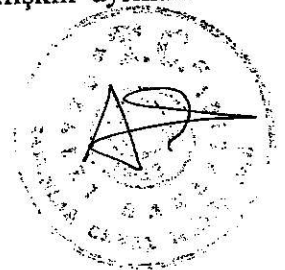
a) Türk hukukunun aradığı şartların yerine getirilmiş olduğu,

b) Şirketin taşındığı ülke hukukuna göre, o ülkede faaliyetine devam edebileceği,

c) Şirketin, konumunda meydana gelecek değişiklikten alacaklıların, ilân yoluyla haberdar edildikleri, alacaklarını bildirmeye davet olundukları ve alacakların teminat altına alındığı,

ispat edilmelidir.

(3) Merkezini yurt dışına taşıyan şirketin unvanı, alacaklıların tümü tam olarak tatmin edilmeden ticaret sicilinden silinemez. Merkezin taşınmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler Ticaret Sicili Tüzüğünde yapılır.

(4) Ticaret Sicili Tüzüğü ile yapılacak düzenlemeler, Türk Ticaret Kanununun kabul edildiği tarihten itibaren altı ay içinde gerçekleştirilir.

D) Ticarî defterler

I- Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanması

MADDE 13- (1) a) Gerçek ve tüzel kişi tüm tacirler, 1/1/2009 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek münferit gerek konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanmış Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır.

b) Tacirler, 31/12/2008 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan hesap dönemlerine ilişkin bilânçolarını, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltmek ve düzeltilmiş bilânçolarını 1/1/2009 tarihinde veya özel hesap dönemi bulunanlar daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap döneminin açılış bilânçosu olarak hesaplara ve tablolara geçirmek zorundadır. Bilânço hesaplarının düzeltilmesi nedeniyle bu ilk geçişte ortaya çıkan farklar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak pasifte özkaynaklar grubunda açılacak fark hesaplarında muhasebeleştirilir ve bu farkların hangi hesapların düzeltilmesinden kaynaklandığına ayrıntıda yer verilir.

(2) a) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, küçük ölçekli sermaye şirketleri ile her ölçekteki şahıs şirketleri, adi şirketler ve gerçek kişi tacirlere ait işletmeler için veya sektörler itibarıyla geçerli olacak uluslararası finansal raporlama standartları ile uyumlu özel Türkiye Muhasebe Standartları yayımlayabilir. Bu halde anılan şirketler ve işletmeler mezkûr özel standartları uygular. Ancak, bu şirket ve işletmelerden dileyenler, özel standartlar yerine, uluslararası finansal raporlara standartlarıyla tam uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulayabilir.

b) Yukarıda belirtilen küçük sermaye şirketleri ile her ölçekteki şahıs şirketleri ve işletmeler de yayımlanacak özel standartların gereklerine göre bilânçolarını düzeltirler.

(3) 1/1/2009 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemlerinden itibaren Türk Ticaret Kanununun 64 üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca tacirler, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun tebliği ile belirlenmiş olan ticarî defterler ile 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında tutulması zorunlu defterleri tutarlar. Söz konusu defterlerin açılış ve kapanış onaylarında Türk Ticaret Kanununun 64, 88, 514 ve 528 inci maddeleri ve ilgili diğer hükümleri uygulanır.

(4) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, hem uluslararası finansal raporlama standartlarıyla uyumlu olarak Türkiye Muhasebe Standartlarından kavramsal çerçevede ve yorumlarda hem de özel standartlarda değişiklik yapıp, bunların uygulanmasını kararlaştırmaya yetkilidir.

II- Ticarî defterlerle ispat

MADDE 14- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlük tarihinden önce açılan ve görülmekte olan davalarda, 6762 sayılı Kanunun 82 ilâ 86 ncı maddeleri uygulanır. Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra olsa bile, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 137 nci maddesinde öngörülen ek süre içinde açılacak

davalara da bu hüküm uygulanır.

E) Acenteye ilişkin rekabet yasağı anlaşması

MADDE 15- (1) Türk Ticaret Kanununun 123 üncü maddesi, anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olup da devam etmekte olan acentelik sözleşmelerine de uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler

A) Ticaret şirketlerinin hak ehliyeti

MADDE 16- (1) Şirket sözleşmelerinde veya esas sözleşmelerinde 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesine uygun olarak, şirketin hak ehliyetinin şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlı olduğunu belirten hükümler bulunması hâlinde, bu hükümler Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yazılmamış sayılır.

B) Sermaye koyma

MADDE 17- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce bazı taşınmazlar bir şirkete sermaye olarak konulmuş, ancak bunların tapu sicilinde tescillerinin şirket adına yapılmamış olması hâlinde, tescil istemini şirket alacaklıları, ortakları veya pay sahipleri isteyebilecekleri gibi, tescilin, ticaret sicili müdürlerince yaptırılması talimatını Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da verebilir. Tescil harcı ile diğer harç ve masraflar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde şirketten alınır.

C) Birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu

I- Tebliğler ve düzeltmeler

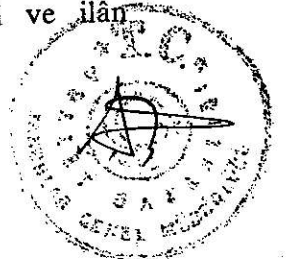
MADDE 18- (1) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleriyle ilgili olarak tapu ve gemi sicili ile fıkri mülkiyete ilişkin sicillerde ve benzeri sicil ve kayıt belgelerinde yapılması gerekli işlemlerin usul ve esasları ile başvuruda bulunacak kişiler ve ibrazı gerekli belgeler, Türk Ticaret Kanununun kabulünü izleyen altı ay içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsünün görüşü alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir tebliğle düzenlenir.

(2) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilgili şeffaflığı ve hakların kullanılmasını sağlayıcı uygulama hükümleri Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

II- Hâkimiyetin kötüye kullanılması

MADDE 19- (1) Bir bağlı şirketin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, anılan Kanunun 202 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren kaybı veya kayıpları varsa bunlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde denkleştirilir veya ilgili şirkete kaybı veya kayıpları denkleştirecek istem hakları tanınır. Aksi hâlde, Türk Ticaret Kanununun 202 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen dava hakları söz konusu sürenin bitmesiyle hemen kullanılabilir.

(2) Türk Ticaret Kanununun 196 ncı maddesindeki pay ve oy oranlarının hesaplanması ile aynı Kanunun 198 inci maddesindeki bildirim, tescil ve ilân yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

III- Bağlı şirketin hâkim şirketin paylarına sahip olması

MADDE 20- (1) Türk Ticaret Kanununun 201 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülmüş bulunan oy haklarının kullanılmasına ilişkin sınırlamaya dair hüküm, anılan Kanunun kabulünden itibaren iki yıl sonra yürürlüğe girer. Diğer haklarla ilgili sınırlamalar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulanmaya başlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Anonim Şirket ve Limited Şirketler

A) Genel hükümler, kuruluş ve temel ilkeler

I- Asgarî sermaye

MADDE 21- (1) Anonim ve limited şirketler, Türk Ticaret Kanununun kabul edildiği tarihten itibaren üç yıl içinde sermayelerini, anılan Kanunun 332 ve 580 inci maddelerinde öngörülen tutarlara yükseltirler; aksi hâlde mezkûr sürenin sonunda infisah etmiş sayılır.

(2) Sermayenin Türk Ticaret Kanununda öngörülen tutara yükseltilmesi için yapılacak genel kurullarda toplantı nisabı aranmaz, kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile alınır ve şartları bulunsa bile 6762 sayılı Kanunun 389 uncu ve Türk Ticaret Kanununun 454 üncü maddeleri uygulanmaz. Bu fıkra hükümleri, bu Kanunun 28, 30 ve 31 inci maddeleri uyarınca yapılacak esas sözleşme değişiklikleri için toplanacak genel kurullara da uygulanır.

(3) Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine, daha sonra bu sisteme geçmelerine, sermayelerini artırmalarına, kayıtlı sermaye tavanını yükseltmelerine, sistemden çıkmalarına ve çıkarılmalarına, yönetim kurulunun imtiyazlı ve primli paylar ihracına, rüçhan haklarını kanun çerçevesinde sınırlamasına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak tebliğle; tescil ve ilâna dair hususlar ise Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

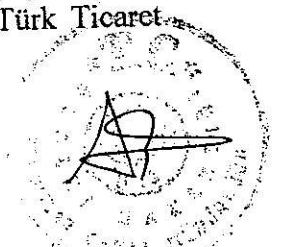
(4) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı birinci fıkrada yazılı süreyi birer yıl olarak en çok iki defa uzatabilir.

II- Kuruluş

MADDE 22- (1) Türk Ticaret Kanununun anonim ve limited şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümleri, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hemen uygulanır. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, kuruluş hâlinde bulunan anonim şirketlerde esas sözleşme, limited şirketlerde şirket sözleşmesi yapılmış ve kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmışsa, bu onay tarihinden itibaren bir ay içinde şirketin tescili için ticaret siciline başvurulduğu takdirde, kuruluş 6762 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

III- Esas sözleşme

MADDE 23- (1) Anonim şirketler esas sözleşmelerini ve limited şirketler şirket sözleşmelerini, kabul edildiği tarihten itibaren onsekiz ay içinde Türk Ticaret Kanunuyla uyumlu hâle getirirler. Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması hâlinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki düzenleme yerine Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Esas sözleşme ve limited şirket sözleşmesini birinci fıkra uyarınca uyumlu hâle getirmek için yapılacak genel kurullara bu Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.

(3) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bu maddede öngörülen süreyi ancak bir yıla kadar uzatabilir.

IV- Tek pay sahibi anonim şirketler ile tek ortaklı limited şirketler

MADDE 24- (1) Herhangi bir sebeple bir anonim şirketin tek pay sahibi ve bir limited şirketin tek ortağı olan gerçek veya tüzel kişi, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren onbeş gün içinde, bu sıfatını, adını, adresini, vatandaşlığını, anonim şirketlerde yönetim kuruluna, limited şirketlerde müdüre veya müdürlere noter aracılığıyla bildirir. Bildirimin muhatapları, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, Türk Ticaret Kanununun 338 ve 574 üncü maddelerinde öngörülen hususları tescil ve ilân ettirirler; aksi hâde anılan maddelerde öngörülen hukukî sonuçlar doğar.

V- Pay sahiplerinin ve limited şirket ortaklarının şirkete borçlanma yasağı

MADDE 25- (1) Türk Ticaret Kanununun 358 inci maddesine aykırı şekilde, anonim veya limited şirkete borçlu olan pay sahipleri ve ortaklar, borçlarını, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde, nakdî ödeme yaparak tamamen tasfiye etmek zorundadır. Borcun kısmen veya tamamen başkası tarafından üstlenilmesi, borç için kambiyo senedi verilmesi, ödeme planı yapılması veya benzeri yollara başvurulması bu madde anlamında tasfiye sayılmaz.

(2) Birinci fıkroda belirtilen süre içinde tasfiye gerçekleşmemişse, Türk Ticaret Kanununun 562 nci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

(3) Tasfiye süresinin geçmesinden sonra, şirketin alacaklıları, alacakları için, şirkete borçlu olan pay sahibini veya limited şirket ortağını takip edebilir.

VI- Yönetim kurulu

MADDE 26- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan anonim şirket yönetim kurulları ile limited şirket müdürleri, görevden alınmaları veya yönetim kurulu üyeliğinin başka bir sebeple boşalması hâli hariç, sürelerinin sonuna kadar görevlerine devam ederler. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olarak üye seçilmiş bulunan gerçek kişinin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde istifa etmesi, onun yerine tüzel kişinin ya da başkasının seçilmesi gerekir. Tüm ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idare ve şirketi temsil ettiği limited şirketlerde de aynı üç aylık süre içinde Türk Ticaret Kanununun 623 üncü maddesi hükmünün gereği yerine getirilir. Anonim şirketlerde Türk Ticaret Kanununun 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca seçim yapılan durumlarda, anılan Kanunun 359 uncu maddesindeki şartları taşıyan yönetim kurulu üyelerinin seçilmeleri şarttır. Görevdeki yönetim kurulunun görevinin sona ermesinden sonra seçilecek üyelerin, anılan 359 uncu maddedeki şartları taşımaları zorunludur. Üyelerin görev süreleri farklı tarihlerde sona eriyorsa, öğrenime ilişkin şart, şirkete en uygun gelen üyelerin görevleri sona erdiğinde yerine getirilir.

(2) Yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık borcuna ilişkin hüküm, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan davalarda uygulanmaz. Bu davalarda özen ve bağlılık borcu 6762 sayılı Kanuna göre değerlendirilir.

VII- Denetleme

MADDE 27- (1) Türk Ticaret Kanununun 400 üncü maddesinde öngörülen denetçi, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin yetkili organı tarafından en geç 31/1/2009 tarihine kadar seçilir. Seçim ile birlikte 6762 sayılı Kanuna göre görev yapan denetçinin görevi sona erer. 31/12/2008 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan dönemin bilânçosu, 6762 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ve 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre seçilmiş bulunan denetçi tarafından denetlenir. 1/1/2009 tarihini taşıyan veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarih itibarıyla çıkarılmış bulunan açılış bilânçosu, Türk Ticaret Kanununa göre seçilmiş denetçi tarafından ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca denetlenir.

(2) Türk Ticaret Kanununa göre seçilen denetçi, denetimini Türk Ticaret Kanununa göre yapar. Ancak, denetçi Türk Ticaret Kanununun 402 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, geçmiş yıla ait finansal tablolar ile gerekli karşılaştırmayı yapabilmek için, 6762 sayılı Kanuna veya diğer mevzuata göre hazırlanan finansal tablolara raporunda yer verir.

(3) Birinci fıkra uyarınca görevleri ve organ sıfatları son bulan denetçinin veya denetçilerin, 6762 sayılı Kanuna göre toplantıya çağırıldıkları genel kurullar toplanır ve azlık, 6762 sayılı Kanunun 367 nci maddesine göre görevleri sona eren denetçilere başvurmuşsa, o prosedüre devam olunur.

VIII- Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları

MADDE 28- (1) Bir anonim şirketin esas sözleşmesinde veya bir limited şirketin şirket sözleşmesinde genel kurulun toplantı ve karar nisaplarına, madde numarası belirtilerek veya belirtilmeksizin 6762 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüşse, bu şirketler Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde anonim şirketlerde esas sözleşmelerini ve limited şirketlerde şirket sözleşmesini değiştirerek, anılan Kanuna uygun düzenleme yaparlar. Aksi hâlde, bu sürenin geçmesiyle Türk Ticaret Kanununun genel kurulun toplantı ve karar nisaplarına ilişkin hükümleri uygulanır. Sadece bu üç ay içinde yapılan genel kurullarda 6762 sayılı Kanunun genel kurulların toplantı ve karar nisapları hakkındaki hükümleri uygulanır.

(2) Herhangi bir sözleşmede, taahhütnamede, temliknamede veya diğer bir belgede 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesine madde numarası verilerek veya bu maddenin içeriğine yapılan yollamalar, Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesine yapılmış sayılır.

(3) Bir esas sözleşmede esas sözleşme değişikliklerine ilişkin olarak 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesindekinden daha ağır nisaplar öngörülmüş olup da bunlar Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nisaplardan ağırsa, bunların uygulanmasına devam olunabilir. Ağırlaştırılmış nisaplara dair esas sözleşmedeki veya herhangi bir sözleşme veya hukukî metindeki özel düzenleme Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesine göre daha hafifse 421 inci madde uygulanır.

(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uyarlanarak limited şirketlere de uygulanır.

IX- Özel Denetçi

MADDE 29- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce atanmış bulunan özel denetçi, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte henüz raporunu vermemişse, görevini Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre yerine getirir. Ancak, bu hâlde özel denetçi isterse, tazminat ödemeksizin veya herhangi bir yaptırıma uğramaksızın, görevinden ayrılabilir.

X- Oy hakkı ve oyda imtiyazlı paylar ile nama yazılı payların devredilmelerinin sınırlanması

MADDE 30- (1) Türk Ticaret Kanununun 434 ve 435 inci maddeleri, anılan Kanunun kabul edildiği tarihten onsekiz ay sonra yürürlüğe girer.

(2) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin birinci fıkrasına aykırı esas sözleşmeler, anılan Kanunun kabul edildiği tarihten itibaren üç yıl içinde, anılan fıkra hükmüne uygun hâle getirilir.

(3) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen sınırı aşan sayıda oyda imtiyaz öngören esas sözleşme hükümleri, Türk Ticaret Kanununun kabul edildiği tarihten itibaren üç yıl içinde, anılan fıkra uyarınca veya mahkemeden anılan fıkra öngörülen karar alınır.

(4) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin üçüncü fıkrası, anılan Kanunun kabul edildiği tarihten bir yıl sonra uygulanır.

(5) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yapılması şart koşulan sürede gerekli esas sözleşme değişikliklerinin ve uyarlamaların gerçekleştirilmemesi hâlinde, oyda imtiyazı düzenleyen esas sözleşme hükümleri, birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen sürenin dolduğu tarihte kendiliğinden geçersiz hâle gelir ve esas sözleşmede öngörülen oya ilişkin imtiyazların tümü kanunen sona erer.

(6) Nama yazılı payların devrini, red sebeplerini göstererek veya göstermeyerek sınırlandırmış bulunan anonim şirketler, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, esas sözleşmelerini değiştirerek, Türk Ticaret Kanununun 492 ilâ 498 inci maddelerine uyarlamak zorundadır; aksi hâlde, bu sürenin dolmasıyla tüm sınırlamalar geçersiz hâle gelir.

B) Müfeseh olan veya sayılan ya da sona ermiş bulunmasına rağmen tasfiye edilmemiş anonim ve limited şirketlerin tasfiyesi

MADDE 31- (1) Sermayelerini, süresi içinde, 6762 sayılı Kanunun 272 nci maddesine göre belirlenen asgarî tutara yükseltmedikleri için kanunen müfeseh sayılanlar ile herhangi bir nedenle sona ermiş olmalarına rağmen tasfiyeleri yapılmamış veya durmuş bulunan ya da faaliyet göstermedikleri herhangi bir şekilde belirlenen anonim ve limited şirketler, aşağıdaki hükümlere tâbidir. Söz konusu şirketlerin nasıl belirlenebileceklerine ilişkin usûl ve esaslar Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak bir tebliğ ile düzenlenir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki anonim ve limited şirketlerin, herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından, kayıtlı oldukları ticaret sicili müdürlüğüne, varsa kanıtlarıyla birlikte bildirilmeleri ya da ilgili ticaret sicili müdürlüğünce birinci fıkradaki hâllerden herhangi birinin varlığının belirlenmesi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, anılan sicil müdürlüğü tarafından aşağıdaki işlemlere resen başlanır.

(3) İkinci fıkrada belirtilen bildirimi alan veya kendi tespitleri üzerine resen harekete geçen ilgili ticaret sicili müdürlüğü, söz konusu anonim veya limited şirketin, ticaret sicilinde kayıtlı adresine bir ihtar yollar. İhtarda, anonim ve limited şirketten hâlen faaliyette olup olmadığını, tasfiye hâlindeyse içinde bulunduğu aşamayı, ortaklarının, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerinin, limited şirketlerde müdürlerinin ve imzaya yetkili kişilerin kimliklerini, adreslerini, vergi kimlik numaralarını, yapmış oldukları en son genel kurula ait belgelerle birlikte, bir ay içinde ilgili sicil müdürlüğüne bildirmesi istenir. Ayrıca, yapılacak ihtarda, muhatap anonim ve limited şirketin bildirimde bulunmadığı veya yollanan ihtar tebliğ edilemediği takdirde, bu madde hükümlerine göre tasfiyeye tâbi tutulacağı ve bunun kesin olduğu açıkça yazılır.

(4) Ticaret sicili müdürlüğüne yapılacak ihtar aynı zamanda Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde de ilân edilir. İlân, ihtarın ulaşmadığı durumlarda, ilân tarihinden itibaren otuzuncu günün akşamı itibarıyla, usulünce yapılmış tebligat yerine geçer ve bildirici nitelik taşır. Ayrıca anılan ilân, bildirici nitelik taşıyacak biçimde, ilgili ticaret ve sanayi odası veya ticaret, sanayi ya da deniz ticaret odasının, varsa, internet sitesinde ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığının internet sitesinde de aynen yayımlanır. İhtarın içeriği ve tebliğ usulü, birinci fıkrada öngörülen tebliğle belirlenir.

(5) İlân edilen anonim ve limited şirketler, ticaret sicili müdürlüğünün ihtarına, süresi içinde cevap vermez, cevap tatmin edici bulunmaz veya anonim ya da limited şirketlerin ortağı, yöneticisi, denetçisi veya herhangi bir ilgilisi tarafından şirketin, faaliyette bulunduğu ve adresi, kanıtlarıyla birlikte bildirilmez veya faaliyette olmadığı birinci fıkraya göre belirlenirse, söz konusu şirket bu madde hükümlerine göre tasfiye edilir.

(6) Faaliyette bulunduğu kanıtlanan anonim ve limited şirketler onbirinci fıkraya göre tasfiye edilir.

(7) Bu madde kapsamına giren anonim ve limited şirketler için ilgili oda tarafından tasfiye memuru atanır. Tasfiye memuru, imza yetkisiyle birlikte, ilgili ticaret sicili müdürlüğüne tescil ve ilân olunur. Tasfiye memurlarının atanmasına ilişkin usul ve esaslar birinci fıkrada belirtilen tebliğle belirlenir.

(8) Bu madde gereğince tasfiye edilecek anonim ve limited şirketlerin unvanları, ilgili oda tarafından atanmış bulunan tasfiye memurlarının adı, soyadı ve adresleriyle birlikte, ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilgili odanın varsa internet sitesinde veya tirajı ellibinin üzerinde olan bir gazetenin Türkiye baskısında ilân edilir. Bu ilânlarda, ilân tarihinden itibaren iki ay içinde, ilânda unvanı bulunan anonim şirketlerin yönetim kurullarının, kurulun bir veya birkaç üyesinin, denetçilerinin veya denetçilerden bir veya bir kaçının, limited şirketlerde müdürün veya müdürlerin, anonim ve limited şirketlerin mevcut malvarlığını gösterir bir listeyi, varsa belgeleri ile birlikte, ilgili tasfiye memuruna noter aracılığı ile bildirmeleri ihtar edilir.

(9) Sekizinci fıkradaki ihtarın gereğinin yerine getirilmesi hâlinde tasfiye, atanmış tasfiye memurunca en geç üç ayda sonuçlandırılır. Tasfiyesi sona eren şirket, tasfiye memurunun istemi üzerine ticaret sicilinden silinir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân edilir. Gerekli hâllerde bu süreyi aşmamak üzere, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca sadece bir defaya mahsus olmak üzere uygun ek süre verilebilir. Sürenin başlangıcı, tasfiye memurunun sekizinci fıkrada belirtilen listeyi tebellüğ tarihinde başlar.

(10) İhtara cevap verilmemesi hâlinde söz konusu anonim ve limited şirketler, tasfiye memurunun istemi üzerine, ticaret sicilinden silinir ve bu husus ayrıca Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân edilir. Ticaret sicilinden silinme ile birlikte söz konusu şirketin mevcut malvarlığı Hazineye intikal eder.

(11) Faaliyette bulunan anonim ve limited şirketler ile sona ermiş olmalarına rağmen tasfiyeleri yapılmayan veya durmuş bulunan anonim ve limited şirketlere, ilgili oda tarafından tasfiye memuru atanır. Tasfiye memuru imza yetkisiyle birlikte, ilgili ticaret sicili müdürlüğünce tescil ve ilân olunur. Tasfiye memurunun ticaret siciline tescil ve ilân edilmesiyle birlikte anonim ve limited şirketlerin malvarlığı üzerinde tasarruf etme yetkisi tasfiye memuruna veya memurlarına geçer. Tasfiye memurlarının tescil ve ilân tarihinden önceki altı ay içinde anonim ve limited şirketlerin duran malvarlığına dahil unsurlarından birinin ve stokların devri hükümsüzdür. Bu fıkra da anılan şirketler, tasfiye memurlarınca 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye memurunun ücreti ve diğer masraflar ilgili şirket tarafından karşılanır.

(12) Bu Kanun hükümleri uyarınca ticaret sicil müdürlüğünce yapılacak, resen tescil ve kayıt silme işlemlerinin tümü her türlü vergi, resim ve harçtan müaftır. İlgili şirketin vergi veya diğer bir kamusal nitelikteki borçları ile sosyal sigortalar prim borcunun bulunması resen silinmeye engel oluşturmaz. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacak olan ilânlardan ücret alınmaz.

(13) Bu madde hükümleri uyarınca yapılacak tasfiye işlemlerinde, ilgili anonim ve limited şirketlerin esas sözleşmesinin tasfiye ve ilâna ilişkin hükümleri uygulanmaz.

(14) Bu madde hükümleri gereğince tasfiyesi tamamlanıp ticaret sicilinden silinen anonim ve limited şirketlerin sonradan belirlenen varlıkları kendiliğinden Hazineye intikal eder.

(15) Tasfiye memurları, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar ile 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre yetki almış kişiler arasından seçilir. Tasfiye memurunun ücreti, anonim ve limited şirketlerin yeterince varlığı yoksa ilgili oda tarafından sağlanır. Tasfiye memurlarına, onaltı yaşından büyükler için uygulanan, aylık asgarî ücretin net tutarında aylık ücret ödenir.

(16) Günlük gazetelerde yapılacak ilânların bedelleri ile gerekli giderler ilgili oda tarafından karşılanır.

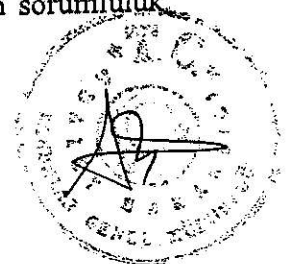
(17) Tasfiye memurlarının sorumlulukları konusunda, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Taşıma İşleri

A) Taşıma sözleşmesi

MADDE 32- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış olan taşıma sözleşmeleri, taşıma senedine ilişkin hükümler dahil, anılan Kanuna tâbidir. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen, taşıma hukukuna özgü, zıya, hasar ve gecikmeden dolayı, sorumluluk hâlleri ile taşıyıcının sorumluluk sınırları hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Deniz Ticareti

A) Türk Bayrağını çekme hakkının ve değişikliklerin tescili

MADDE 33- (1) Gemilere Türk Bayrağı çekme hakkı, yürürlüğe girmesinden itibaren Türk Ticaret Kanununa tâbi olur. Türk Bayrağı çekme hakkını elde etmiş olan tescili zorunlu gemilerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde Türk Gemi Siciline tescil ettirilmesi gerekir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, daha önce gemi siciline tescil edilmiş olan hususlarda meydana gelecek bütün değişiklikler, gecikmeksizin sicil müdürlüğüne bildirilir.

B) Gemi vasfını kazanan araçların tescili

MADDE 34- (1) Türk Ticaret Kanunuyla gemi olma vasfını kazanan suda yüzmeye özelliği bulunan araçların malikleri, tescili zorunlu gemilerini, anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde aynı Kanunun 955 inci maddesi uyarınca yetkili Gemi Sicil Müdürlüğüne tescil ettirmekle yükümlüdürler.

C) Gemi mülkiyetinin devren iktisabı

MADDE 35- (1) Bir gemi veya gemi payının temlikinde, gemi üzerindeki mülkiyeti 6762 sayılı Kanuna göre sadece sözleşmeyle iktisap etmiş olan kimseler, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde kendilerini gemi veya gemi payı maliki olarak gemi siciline tescil ettirmekle yükümlüdürler.

D) İpoteğin terkinini talep hakkı

MADDE 36- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte bir gemi üzerinde ipotek hakkına sahip olan alacaklı, kendinden önce gelen veya aynı derecede bulunan diğer bir gemi ipoteğinin düşmesi hâlinde bunun terkinini istemek hakkını haizdir.

E) Şahsî ve aynî teminatların hapis hakkına dönüşümü

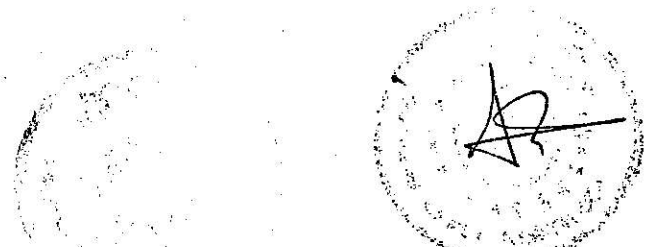
MADDE 37- (1) Navlun sözleşmelerinde alacaklarının temini için 6762 sayılı Kanunda taşıyana tanınmış olan bütün teminatlar, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte ifa edilmeye başlanmış olan sözleşmelerden doğan alacaklar için, alacaklısı lehine hapis hakkına dönüşür.

F) Müşterek avarya

MADDE 38- (1) Türk Ticaret Kanununun müşterek avarya ile ilgili hükümleri ancak geminin anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra başladığı yolculuktan doğan olaylara uygulanır. Daha önce başlamış olan yolculuklar, 6762 sayılı Kanuna tâbi olmaya devam eder.

G) Gemi alacaklısı hakkının devamı

MADDE 39- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre doğmuş olup da Türk Ticaret Kanunu uyarınca gemi alacaklısı hakkı bahsetmeyen alacaklar, 6762 sayılı Kanuna tâbi olmaya devam eder.

H) 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler

MADDE 40- (1) Türk Ticaret Kanununun 1328 ilâ 1349 uncu maddeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır. Şu kadar ki, 4/6/1980 tarihli ve 17007 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlüğe girdiği 1/7/1998 tarihinden başlayarak, 24/7/2001 tarihli ve 24472 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1992 Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin ve 18/7/2001 tarihli ve 24466 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1992 Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlüğe girdiği 17/8/2002 tarihinden başlayarak uygulanması bundan müstesnadır.

D) Cebrî icra

MADDE 41- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce bir geminin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan icra takibi kesinleşmiş olur veya yapı hâlindeki bir gemiye kesin haciz konulmuş bulunursa, paraya çevirmede Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki hükümler uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sigorta Hukuku

A) Sigorta sözleşmesi

MADDE 42- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış ve hüküm ifade etmeye başlamış sigorta sözleşmelerine, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl süreyle 6762 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Ancak, bu bir yıllık süre içinde sigorta ettireni, sigortalıyı ve lehdarı koruyan hükümler bakımından, 1517 nci maddesi müstesna, Türk Ticaret Kanunu hükümleri geçerli olur.

(2) Birinci fıkranın birinci cümlesindeki bir yıllık süre içinde sona eren 6762 sayılı Kanuna tâbi sigorta sözleşmelerinin uzatılması ya da yenilenmesi hâlinde Türk Ticaret Kanunu hükümleri işlerlik kazanır.

B) Koruyucu hükümler

MADDE 43- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış olup da Türk Ticaret Kanununun 1452, 1486, 1488 ve 1520 nci maddelerine aykırı bulunan sigorta sözleşmeleri de 42 nci madde hükmüne tâbidir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Diğer Kanunların Değiştirilen ve Kaldırılan Hükümleri ve Son Hükümler

Değiştirilen ve kaldırılan hükümler

MADDE 44- (1) 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 303 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun;

a) 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 23 – Bu Kanunun uygulanmasında:

1. “İpotek” tabiri ipotekleri, ipotekli borç senetlerini, irat senetlerini, eski hukuk hükümlerine göre tesis edilmiş taşınmaz rehinlerini, taşınmaz mükellefiyetlerini, bazı taşınmazlar, üzerindeki hususî imtiyazları ve taşınmaz eklenti üzerine rehin muamelelerini,

2. “Taşınır rehni” tabiri, teslimine bağlı rehinleri, Türk Medenî Kanununun 940 ıncı maddesinde öngörülen rehinleri, ticarî işletme rehnini, hapis hakkını, alacak ve sair haklar üzerindeki rehinleri,

3. Sadece “Rehin” tabiri, “ipotek” ve “taşınır rehni” tabirlerine giren bütün taşınır ve taşınmaz rehinlerini,

ihtiva eder.

Açıkça öngörülen istisnalar dışında, bayrağına ve bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler hakkında bu Kanunun taşınırlara ilişkin hükümleri uygulanır. Bu Kanun uyarınca gemi siciline verilecek şerhler, Türk Ticaret Kanununun 977 nci maddesi hükmüne tâbidir.”

b) 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 26 – Bir taşınmazın tahliye ve teslimine dair olan ilam icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde hükmolunan şeyin teslimini emreder.

Borçlu taşınmazı işgal etmekte iken bu emri tutmazsa, ilamın hükmü zorla icra olunur.

Alacaklıya teslim olunan taşınmaza haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır.

Taşınmazın içinde bulunup da ilamda dahil olmayan eşya çıkarılarak borçluya teslim ve hazır değilse vekiline veya ailesi halkından veyahut müstahdemlerinden reşit bir kimseye tevdi olunur. Bunlardan da kimse bulunmazsa mezkûr eşya masrafı ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde veya alacaklının yedinde hıfzettirilir ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten imtina eder yahut lüzum görülürse icra memuru tetkik merciinin kararıyla bunları satıp tutarından masrafı ifa eder. Fazla kalırsa borçlunun adına, Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan birine yatırılır.”

c) 28 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Taşınmaz davalarında hükümlerin tapu sicil dairesine tebliği

Madde 28 - Taşınmaz davalarında davacının lehine hüküm verildiği takdirde mahkeme davacının talebine hacet kalmaksızın hükmün tefhimi ile beraber hulasasını tapu sicili dairesine bildirir. İlgili daire bu ciheti hükmolunan taşınmazın kaydına şerh verir. Bu şerh Medeni Kanunun 920 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmüne tabidir.

Taşınmaz davası üzerine verilen karar ileride davacının aleyhine kesinleşirse mahkeme, derhal bu hükmün hulasasını da tapu sicili dairesine bildirir.”

ç) 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Madde 29 - Hükmün tapu sicili dairesine bildirilmesinden sonraki tebeddüllerin icra muamelelerine tesiri olmaz. Hükümde gösterilen şey kimin elinde ise ondan alınıp alacaklıya teslim olunur.

Şu kadar ki, o yerde bulunan üçüncü şahıs bu malı borçludan teslim almış olmayıp onu doğrudan doğruya işgal etmekte bulunduğunu bildiren bir tapu sicili kaydı gösterirse mahkemeye müracaatla dava açması için kendisine yedi gün mühlet verilir. Bu müddet içinde dava açılırsa icra geri bırakılır.”

d) 31 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“İrtifak haklarına mütedair ilamlar :

Madde 31 - Bir irtifak hakkının kaldırılmasına yahut böyle bir hakkın tahmiline mütedair ilam icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu muhalefet ederse ilamın hükmü zorla icra olunur.”

e) 31 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin ilamların icrası

Madde 31/a- Bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar, kesinleşmedikçe icra edilemez.

Sicile kayıtlı Türk gemilerine ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin davalarda davacının lehine hüküm verilirse, mahkeme, davacının istemine gerek kalmaksızın, hükmün teshimi ile birlikte özetini gemi sicili müdürlüğüne bildirir. Hüküm, gemi siciline şerh edilir. Davada verilen karar ileride davacının aleyhine kesinleşirse, mahkeme, bu hükmün özetini de gemi sicili müdürlüğüne derhal bildirir. Sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün yabancı bayraklı gemiler bakımından mahkeme, bu fıkrada öngörülen bildirimleri, geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsolosluğuna yapar. Hükmün gemi siciline şerh edilmesinden sonra geminin zilyetliğini elde eden kişi aleyhine yeni bir ilâm alınmasına gerek olmadan, üçüncü fıkra göre işlem yapılır.

Bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir geminin tahliye ve teslimine ilişkin ilâm, icra dairesine verilince icra memuru, bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde o geminin teslimini emreder. İcra emrinde; alacaklı ve borçlunun ve varsa temsilcilerinin adları ve soyadları ile yerleşim yerleri, hükmü veren mahkemenin ismi ile tahliye ve teslimine hükmolunan geminin kimliği, ilâmın tarih ve numarası ve icra mahkemesinden veya istinaf ya da temyiz yahut iadei muhakeme yoluyla görülmekte olduğu mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe cebri icraya devam olunacağı yazılır.

Borçlu, gemiye zilyet olduğu hâlde bu emri yerine getirmese, ilâmın hükmü zorla tenfiz olunur. Borçlu geminin zilyedi değilse, alacaklı aşağıda yazılı seçimlik haklardan birini kullanabilir:

1. Alacaklı, geminin ilâmda yazılı değerinin alınmasını isteyebilir. Borçlu bu değeri ödemezse ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın, söz konusu değer kendisinden haciz yoluyla tahsil olunur. Geminin değeri, ilâmda yazılı olmadığı ve

tarafı bu değır üzerinde anlaşamadıkları takdirde, icra memuru tarafından seçilecek bilirkişi heyetine tespit ettirilir. Bilirkişi heyeti geminin kıymet takdiri sırasındaki değırini esas alır.

2. Alacaklı, gemiye zilyet olan üçüncü kişiye karşı borçlunun sahip olduğu hakları kullanabilir. řu kadar ki, üçüncü kişi, davadan sonra ve hükümden önce gemi siciline tescil edilmiş bir sözleşmeye dayanarak gemiye zilyet ise (1) numaralı bent hükmü uygulanır.

Alacaklıya teslim olunan gemiye haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu veya üçüncü kişi, ayrıca hükme gerek kalmadan zorla çıkarılır.

Gemide bulunup da ilâma dahil olmayan eşya, çıkarılarak borçluya teslim ve bu kişi hazır değilse vekiline tevdi olunur. Bunlardan hiçbirini bulunmazsa mezkûr eşya, masrafı ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde veya alacaklının yedinde hıfzettirilir ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş, değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten kaçınırsa yahut gerek görölürse, icra memuru, icra mahkemesinin kararıyla bunları satıp tutarından masrafı öder; fazlası kalırsa borçlunun adına, Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan birine yatırır.

Sicile kayıtlı Türk gemileri üzerinde ipotek veya intifa hakkının kurulmasına veya kaldırılmasına ilişkin ilâm icra dairesine verilince, icra memuru, üçüncü fıkrada yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu emri yerine getirmezse, ilâmın hükmü zorla icra olunur.

Gemiye ilişkin bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ve önceki fıkra hükümlerine girmeyen ilâmların icrası hakkında 30 uncu madde uygulanır.”

f) 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “tapuya ve mahcuz gemi ise kayıtlı bulunduğu daireye” ibaresi “tapu siciline” olarak; ikinci fıkrasında yer alan “yukarda adı geçen dairelere” ibaresi “tapu siciline” olarak değıştırilmiştir.

g) 97 nci maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “Kiralanan yer veya sicile kayıtlı gemilerdeki” ibaresi “Kiralanan taşınmaz veya gemilerdeki” olarak değıştırilmiştir.

ğ) 136 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değıştırilmiştir.

“Taşınmazların satışına ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması

Madde 136 - Taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler, bayrağı dikkate alınmaksızın gemi siciline kayıtlı bütün gemiler hakkında da uygulanır. Bu hükümlerde geçen “tapu sicili” terimi gemi sicilini, “ipotek” terimi gemi ipoteklerini ve “irtifak hakkı” terimi sicile kayıtlı gemiler üzerindeki intifa hakkını ifade eder.”

h) 144 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Paranın paylaştırılmasına ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması

Madde 144/a - Paranın paylaştırılmasına ilişkin hükümler, gemilerin satışı hâlinde de uygulanır. řu kadar ki, 140 ncı madde uyarınca yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, bütün gemiler hakkında Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine tâbidir.

Türk gemi siciline kayıtlı olan gemiyi paraya çeviren icra dairesi, sicile kayıtlı ipotek ve intifa haklarına ait kayıtların terkin veya nakillerini yaptırır; yabancı sicile kayıtlı gemilerde, bu işlemin yapılması için geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsoloslughuna bildirimde bulunur.”

ı) 153 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Rehinin paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması

Madde 153/a - Taşınır rehninin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir gemi üzerindeki hapis hakkı ile gemi alacağının verdiği rehin hakkının paraya çevrilmesinde de uygulanır.

İpoteğin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, gemi ipoteğinin paraya çevrilmesine de uygulanır. Bu hükümlerde geçen “taşınmaz” terimi Türkiye’de veya yurtdışında sicile kayıtlı olan gemileri; “tapu sicili” terimi gemi sicilini ve “ipotek” terimi gemi ipoteklerini anlatır. Gemi ipoteklerinin paraya çevrilmesinde, geminin ihtiyaten haczedildiği veya geminin sicile kayıtlı olduğu yer icra dairesi yetkilidir.

Taşınır rehninin ve ipoteğin paraya çevrilmesine ilişkin müşterek hükümler, gemiler üzerindeki rehin haklarının paraya çevrilmesine de uygulanır; şu kadar ki, bu Kanunun:

1. 150/e maddesinin birinci fıkrasında öngörülen süre, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için üç aydır.

2. 150/h maddesinin yerine Türk Ticaret Kanununun 1377 nci maddesi uygulanır.

3. 151 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine göre düzenlenir.

4. 153 üncü maddesinin yerine Türk Ticaret Kanununun 1052 ve 1053 üncü maddeleri uygulanır.”

i) 179/a maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 179/a - Mahkeme, iflâsın ertelenmesi isteminde bulunulması üzerine, envanter düzenlenmesi ve yönetim kurulunun yerine geçmesi ya da yönetim kurulu kararlarını onaylanması için derhal bir kayyım atar; ayrıca şirketin ve kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli diğer önlemleri alır.

Kayyımın atanmasına ilişkin karar, kayyımın mahkemece belirlenmiş görevleri ve temsil yetkisi ile bunların sınırları ve iflâsın ertelenmesine ilişkin talep 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usul ile mahkeme tarafından ilân ve ticaret siciline tescil ettirilir. Mahkemê bu arada erteleme talebini karara bağlar.

İflâs ertelenmişse kayyım her üç ayda bir şirketin projeye uygun olarak iyileştirme gösterip göstermediğini mahkemeye rapor eder, mahkeme bu rapor üzerine veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporuna göre, erteleme istemini değerlendirir ve iyileştirmenin mümkün olamayacağı kanaatine varırsa erteleme kararını kaldırır.”

j) 206 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmış ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Gemilerin paraya çevrilmesi hâlinde yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile

kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine göre düzenlenir.”

k) 288 inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

l) 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası; 27 nci maddesinin ikinci fıkrası; 92 nci maddesinin dördüncü fıkrası; 144 üncü maddesinin beşinci fıkrası; 153 üncü maddesinin üçüncü fıkrası; 257 nci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) 29/6/1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çek defterlerinin baskı şeklini belirleyen esaslar, Türkiye Bankalar Birliğinin görüşü alınarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncı Resmî Gazetede yayımlanacak bir tebliğle düzenlenir. Çek defterlerinin her yaprağına, çek hesabının bulunduğu şubenin adı, hesap numarası ve hesap sahibinin vergi kimlik numarası yazılır; ancak, bunların yazılmamış olması veya bankalarca baskı şekline ilişkin esaslara aykırı davranılması çekin geçerliliğini etkilemez.”

Tüzük ve yönetmelikler

MADDE 45- (1) Türk Ticaret Kanunu veya bu Kanun uyarınca hazırlanacak tüzük ve yönetmelikler, Türk Ticaret Kanununun kabul edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde yayımlanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen tüzük ve yönetmelikler yayımlanuncaya kadar, 6762 ve 6763 sayılı Kanunlara ya da Türk Ticaret Kanunu ile yürürlükten kaldırılan diğer Kanunlardaki hükümlere dayanılarak yürürlüğe konulmuş bulunan tüzük ve yönetmeliklerin Türk Ticaret Kanununa ve bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır, aykırı hükümleri ise usulüne uygun şekilde değiştirilip uygulanabilir.

(3) Birinci fıkrada öngörülen süreden daha kısa bir süre içinde ihtiyaç duyulan düzenlemeler, ikinci fıkrada öngörülen tüzük ve yönetmeliklerde değişiklik yapılarak yürürlüğe konulabilir.

ASLI GİBİDİR

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Kanunlar ve Kararlar Müdürü